

FEBRER 2024 - ANY XLVI - NÚM. 179

LLUMD'OLI

PORRERES

CONTINGUTS

Què pots trobar en aquest número?

Les *Activitats de l'Agrupació*, entre les pàgines 4 i 7.

La *Informació local*: el noticiari, el resum pluviomètric de 2023 i la pluviometria, entre les pàgines 8 i 11. També incloem una entrega de *Llum del passat* per a celebrar el 45è aniversari de la revista!

Una entrevista al nou secretari autonòmic de desenvolupament educatiu del Govern, el porrerenc Mateu Suñer. Pàgines 12-13.

La secció *Creació* amb l'etimologia de na Cesca Roig, el poema de Jaume Rosselló, la glosa d'en Lluís Sastre i l'*Obturador* de Mercè Oliver, entre les pàgines 14 i 15.

La *Veu del Poble*, sobre el 70è aniversari de la construcció de la carretera de Montision. Pàgines 16-18.

Un reportatge de Cristina Jorquera sobre el relleu de la colla de Dimonions de Porreres. Pàgina 19.

La *Llum Jove* i una nova entrega de *l'Espurna associativa*, pàgines 20-21.

Un reportatge sobre les «males herbes», de la jove estudiant de biologia Maria F. Vidal Puigserver. Pàgines 22 i 23.

Notes històriques: un reportatge històric sobre «la Parra», la dotzena entrega d'articles sobre malnoms porrerencs, un article d'Andreu B. Veny, un altre de Guillem J. Barceló i un article conjunt sobre làpides amb ressò de franquisme. Pàgines 24 a 30.

Tres articles d'*Opinió*: Joan Mesquida, Maribel Rosselló i Sebastià Lliteres. Pàgines 31-33.

La *Mirada Indiscreta* i el *Sabeu que...* a les pàgines 34 i 35.

C/ D'EN CERDÀ, 56
PORRERES

PAPERERIA
I
ESTANC

esCanto

688 790 250
871 811 669

papereriaescanto@hotmail.com

MANIS

C/Almoína 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

MUNICH CUBCO GUESS FIFTY FOUR FORMINO REPLAY SCOTCH & SODA Deesigual new balance adidas

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR O SOCI DE L'AGRUPACIÓ?

Per a poder existir, tant l'Agrupació Cultural com el *Llum d'Oli* necessiten la col·laboració i compromís de la gent de Porreres. Som molts, però encara volem ser més! T'animam a subscriure't a la revista o bé a fer-te soci de la nostra entitat, així ens ajudareu a seguir endavant amb la nostra tasca desinteressada en favor de la cultura i la informació al nostre poble.

Preus: si tens menys de 30 anys, el cost és de 20€ anuals. A partir dels 30 anys, el preu és de 35€ anuals. Subscripció a la revista: 15€ anuals. Totes les modalitats inclouen l'enviament del *Llum d'Oli* al vostre domicili! Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com

Podeu trobar el *Llum d'Oli* a la venda als següents establiments: estanc Número 1, papereria es Cantó, papereria Nova Pemi, fruiteria Ca na Maria, a l'Escrivania i a la Cooperativa Agrícola.

MANIFEST DELS HISTORIADORS IMPULSAT PER L'OCB EN DEFENSA DEL 31 DE DESEMBRE COM A DIADA DE MALLORCA

Febrer de 2024 - Núm. 179
Dipòsit Legal PM 76/1979

Edició:

Agrupació Cultural de Porreres
Carrer d'en Mago, núm. 6
acp@agrupacioculturalporreres.cat
<https://agrupacioculturalporreres.cat/>
www.facebook.com/acporreres
www.facebook.com/llumdoliporreres
@acporreres (Twitter i Instagram)

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch
llumdoliporreres@gmail.com

Consell de redacció:

Catalina Garcia Garí
Sebastià Lliteres Lliteres
Francesc Melià Barceló
Maria Antònia Nicolau Rosselló
Gabriel Noguera Vich
Marc Prieto Gornals
Cesca Roig Sampol
Cristina Sorell Adrover

Col·laboradors/es:

Joan Barceló Barceló
Gaspar Barceló Barceló
Guillem J. Barceló Barceló
Maria Barceló Crespi
Germanes Barceló-Crespi
Maria Cristina Jorquera Barceló
Joana Mora Cerdà
Joan Melià Garí
Joan Mesquida Sampol
Mercè Oliver Oliver
Maribel Rosselló Nicolau
Jaume Rosselló Tomàs
Lluís Sastre Barceló
Maria Francisca Vidal Puigserver
Andreu B. Veny Miró

Esplai Albercoc
Junta Local de l'AECC Porreres

Fotografies:

Arxiu Agrupació Cultural
Diari Digital *Tot Pla*
Facebook de l'Ajuntament
Membres de la Redacció

Correcció lingüística:

Catalina Maria Garí Blanch

Coberta: preciosa fotografia
cedida per **Joana Maria Barceló Cerdà**, a qui volem agrair la seva predisposició a participar amb la nostra revista.

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió dels seus autors.

Els sotassignats d'aquest Manifest, professors d'història d'ensenyament secundari, batxillerat i de la UIB, i llicenciats/graduats en història, considerem:

1. Que el **31 DE DESEMBRE** és la data històrica que les institucions del Regne de Mallorca, també les que les succeïren amb posterioritat, la ciutat i les viles han commemorat, des del segle XIII, com a fet fundacional del nostre poble, nascut com a conseqüència de la conquesta de l'any 1229 per part de Jaume I, comte sobirà de Barcelona, rei d'Aragó i, a partir d'aquell moment, també rei de Mallorca.
2. Que el **31 DE DESEMBRE** va comportar un canvi radical, de naturalesa social i demogràfica a l'illa. Mallorca va ser poblada de bell nou, majoritàriament per naturals de Catalunya, i va esdevenir un regne, amb un ordenament propi (Carta de privilegis i franqueses) a partir de 1230, el qual va disposar d'estructures d'autogovern fins a la seva abolició, el 1715, per la Monarquia Hispànica dels Borbons, amb el Decret de Nova Planta.
3. Que el **31 DE DESEMBRE** representa la voluntat de continuïtat amb la identitat històrica, cultural i lingüística que va néixer amb el Regne de Mallorca, com a poble que s'autogoverna a si mateix i es vincula amb les altres illes Balears, i alhora forma part d'estructures compartides com en el seu moment ho foren la Corona catalanoaragonesa o d'Aragó o la Monarquia Hispànica en la seva etapa inicial.
4. Que el **31 DE DESEMBRE** és la diada amb la qual s'identifiquen la majoria de ciutadans i personalitats rellevants de la nostra història passada i present, així com organitzacions, entitats i institucions que s'han significat per la defensa de la mallorquinitat, tant des del punt de vista cultural com polític, tant des de posicionaments moderats com de màxima contundència.
5. Que el **31 DE DESEMBRE** com a Diada de Mallorca no pot ser substituït per una data sense transcendència històrica, com és la successió d'un monarca per un altre, que no va alterar gens l'essència jurídica i social del propi Regne de Mallorca, el qual continuava governat per un monarca de la casa de Barcelona, ara des de la ciutat de Perpinyà.
6. Que el **31 DE DESEMBRE** és celebrat per la societat civil mallorquina com la Diada de Mallorca; canviar aquesta data per interessos polítics no representa més que un acte unilateral per part d'aquelles forces que s'aparten de la tradició i la defensa de la nostra identitat com a poble. El Consell de Mallorca no pot tornar a caure en el mateix error d'instituir un dia inventat per desdir la història i dividir la societat mallorquina.

Per totes aquestes raons, demanam al President del Consell de Mallorca, Sr. Llorenç Galmés, la no-aprovació definitiva de l'acord de dia 14 de desembre del Ple del Consell de canvi de data i el manteniment del 31-D com a Diada de Mallorca.

**UNA TRADICIÓ DE NADAL BEN ARRELADA:
800 ANYS DEL PRIMER BETLEM**

Divendres, 22 de desembre, Maria Antònia Nicolau Rosselló ens impartí una lliçó amb motiu de la celebració dels 800 anys del primer Betlem; d'aquesta manera, vàrem poder conèixer un poc més aquesta tradició tan arrelada a les nostres contrades i que es va perdent. Fer un breu recorregut per aquest costum tan nostrat va despertar curiositat i interès per a conèixer altres betlems i valorar una herència de molts de segles que no s'hauria de perdre, a la vegada que commemorarem aquest esdeveniment dels 800 anys del Betlem de Greccio.

Per a tancar la lliçó i donar-nos els molts d'anys, en acabat, tots vàrem beure xocolata i menjàrem un poc de coca de Nadal.

JOCS JUGATS, UN NOU ESPECTACLE DELS TALLATS DE LLUNA

Dissabte, 23 de desembre, el grup de poesia de l'Agrupació Cultural escenificà un nou espectacle poètic i musical: *Jocs jugats*, al Centre de dia de Porreres. *Jocs jugats* és un envit a la vida a través de versos i cançons que parlen del pas del temps, de la vellesa i la mort. L'acte es va dur a terme a les dependències del futur Cen-

tre de Dia i va comptar amb l'assistència d'un nombrós públic que va gaudir de les paraules i la música.

«Saber envellir és l'obra mestra del seny i una de les parts més difícils de l'art de viure» (Henri Frédéric Amiel).

EIXIDA A CIUTAT: EL PATRIMONI FUNERARI DE LA SEU

El dimecres, 27 de desembre, va tenir lloc l'habitual eixida a Ciutat que l'Agrupació Cultural organitza des de fa anys durant les vacances de Nadal. Enguany hem anat a la Seu per a admirar, de manera preferent, l'art funerari. Férem un detallat recorregut per les més destacades tombes, túmuls, sarcòfags... posant atenció en els aspectes artístics però també en les persones que hi reposen, explicant per què hi foren sebollides i quina fou la seva trajectòria personal en el context de la societat en què varen viure. Mostres de diferents estils artístics que conformen part del ric patrimoni de l'art funerari. Tot un repàs de la Història nostrada. Ens acompanyà la tècnica en patrimoni Cristina Ortiz Moreno.

A l'horabaixa poguérem visitar el betlem napolità (segle XVIII) de la Fundació Bartomeu March.

EL SILENCI QUE HEU DE TÈMER, DE FRANCESC RIBERA

També el mateix dimecres, 27 de desembre, al local de l'Agrupació es presentà el llibre *El silenci que heu de tèmer*, de Francesc Ribera. Prengueren part d'aquesta presentació

L'Escrivania
cafeteria • restaurant
Can Parri
bolipa

INSTAL·LACIONS
IE
ESTEVE
ELECTRICITAT
I FONTANERIA
INSTAL·LACIONS I REPARACIONS
EN GENERAL
31 DE DESEMBRE, 3 - TEL. 666720032
07260 PORRERES
-DES DE L'ANY 1999-

Joan Barceló i Rosa Barceló. A més, en acabat s'aprofità per a presentar el *Calendari Porrerenc* de 2024 que cada any realitza Joan Barceló Bauçà.

EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA A SA POBLA

El diumenge, dia 7 de gener, encaminàrem l'eixida cultural cap a sa Pobla. Poguérem observar *in situ* la disposició de la xarxa viària i aspectes urbanístics de les Ordinacions de Jaume II, de l'any 1300. Visitàrem l'església parroquial i diferents indrets del nucli antic, tot recordant alguns dels poblers més il·lustres com, per exemple, el tresorer Cristòfol Cladera (1750-1816).

Endemés, ens assabentàrem del procés de dissecació de l'albufera i de la presència dels anglesos, sobretot, l'actuació de John Frederic Bateman (1810-1889).

Ens acompanyà Pere Perelló Payeras, bon coneixedor del seu poble. Cal agrair que el batle vengués a saludar el grup porrerenc i que la regidora de cultura ens acompanyàs en la visita al temple parroquial.

Després de dinar d'un arròs pobler, continuàrem per la contrada de l'albufera entre síquies i canyet.

"A CAVALL ENTRE DOS SEGLES (XIX-XX)"

Francesc Melià Barceló, en el marc el Curs d'Introducció a la Història de Mallorca, divendres, 12 de gener, impartí la lliçó "A cavall entre dos segles (XIX-XX)". Amb ell ens poguérem endinsar en l'època que discorre entre el segle XIX i XX, concretament entre 1833 i 1923.

ENCESA DELS TALAIOTS D'ES BAULENES PELS DRETS HUMANS

Dissabte, 13 de gener, l'Agrupació Cultural, juntament amb l'Ajuntament de Porreres, organitzà l'acte d'encesa de talaies i talaiots pels Drets Humans. Els assistents es pogueren desplaçar a l'indret a peu o amb cotxe i, una vegada allà, s'encengué de manera simbòlica el talaiot d'Es Baulesnes. Després d'unes paraules de benvinguda per part de la regidora de Cultura, vàrem poder gaudir d'alguns poemes i cançons interpretades pels Tallats de Lluna. Finalment, l'acte va acabar amb una lectura compartida del manifest que tenia com a objectiu principal fer reflexionar sobre quina manera són respectats els drets humans de les persones migrants.

PUJADA A MONTI-SION PERA CELEBRAR EL 70è ANIVERSARI DE LA CONSTRUCCIÓ DE LA CARRETERA

L'Agrupació Cultural i la Parròquia de Porreres hem unit esforços per a commemorar el setantè aniversari de la construcció de la carretera de Monti-sion —el 14 de gener de 1954— de la millor manera. Així, es té intenció de realitzar un conjunt d'actes per a celebrar tal fita. El primer d'ells fou la pujada a Monti-sion el passat diumenge, 14 de gener.

L'ORIGEN DE L'UNIVERS

Divendres, 19 de gener, Josep Lluís Ballester Mortes —del Departament de Física de la Universitat de les Illes Balears— impartí la lliçó "L'origen de l'univers". Aquell dia se'ns oferiren diferents teories científiques que expliquen l'evolució

de l'univers des dels instants inicials del Big Bang fins a l'època actual.

“II REPÚBLICA, GUERRA CIVIL I FRANQUISME”

Divendres, 26 de gener, Bartomeu Garí Salleras, en el marc el Curs d'Introducció a la Història de Mallorca, ens feu una síntesi per a explicar el període que transcorr entre la Segona República, la Guerra Civil i el Franquisme a Mallorca.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE L'ENTITAT

Dissabte, 3 de febrer, al local social de l'Agrupació Cultural es dugué a terme l'assemblea general ordinària de l'entitat.

EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA PEL CAMÍ DE MUNTANYA

El diumenge, 4 de febrer, l'eixida cultural i paisatgística va discórrer per un antic camí de transhumància que avui ja són carreteres asfaltades encara que, segons quins trossos, no passen de camins rurals.

Les guardes d'ovelles de bona part de les possessions de la comarca de la Marina de Lluçmajor i del Migjorn mallorquí anaven a passar l'estiu a la muntanya (estivada). Per a fer el trasllat existien camins que travessaven bona part de l'illa.

Vàrem recórrer una part de l'anomenat Camí de Muntanya, des de Lluçmajor a Mancor de la Vall. És clar, férem aturades en diferents indrets que tenen interès pel que fa al patrimoni cultural com és ara les tombes de la possessió de Punxuat (Algaida), el cementeri jueu (Santa Eugènia), l'oratori de Nostra Dona del Cocó (Lloseta), el llogaret de Binimar (església nova, cases de son Odre...).

Després de dinar, ens acostàrem a l'oratori de Santa Llúcia (Mancor de la Vall) per a contemplar una esplèndida panoràmica i veure la seva església d'origen medieval i a la possessió de Massanella poguérem passejar pel seu jardí.

“DE LA TRANSICIÓ A L'ACTUALITAT”

Divendres, 9 de febrer, tengué lloc la darrera lliçó del Curs d'Introducció a la Història de Mallorca. En aquesta ocasió, Sebastià Lliteres Lliteres ens parlà de la Transició i ens acostà a l'actualitat, feu un repàs dels principals protagonistes d'aquesta etapa i els relacionà amb el nostre poble.

Quan va haver acabat, tots junts sopàrem al local de l'entitat per a fer el tancament d'aquest curs que ha tenguut tan bona acollida. Moltes gràcies a tots els ponents i a tots els assistents!

PRESENTACIÓ I COL·LOQUI DE L'ASSEMBLEA CIUTADANA PEL CLIMA

El passat divendres, 16 de febrer es va presentar l'entitat Assemblea Ciutadana pel Clima de Mallorca de la mà de persones que van participar de la iniciativa. Vam conèixer en què consistia, així com les principals propostes formulades. De les 56 propostes, 32 foren aprovades amb més del 90% del suport dels assistents a l'assemblea. El govern anterior s'havia compromès a assumir com a pròpies les que superessin aquest percentatge. Es consideren mesures plausibles i amb una visió posada a llarg termini.

TORNEIG D'ESCACS

Dissabte, 17 de febrer, al local social de l'entitat, s'iniciaren les partides entorn de la lliga d'escacs de Mallorca. El grup escaquista de Porreres hi pren part amb dos equips, un a Primera categoria i l'altre, a la Lliga Promoció per a nins. Les partides s'aniran desenvolupant al local social els pròxims dissabtes 2 i 16 de març.

“DEL 31 DE DESEMBRE A L'1 DE MARÇ. REFLEXIONS SOBRE LES DIADES NACIONALS”

Divendres, 23 de febrer, al local de l'entitat, Gabriel Mayol Arbona impartí la lliçó “Del 31 de desembre a l'1 de març. Reflexions sobre les diades nacionals”. El ponent ens compartí unes reflexions sobre les diades nacionals i aportà arguments per a entendre-ho des del coneixement del passat.

SOPAR DE COL-LABORADORS DEL LLUM D'OLI

El passat dissabte, 24 de febrer, al bar Can Guillem, l'Agrupació Cultural va convidar a un bon sopar a totes aquelles persones que fan possible que cada dos mesos i mig la revista *Llum d'Oli* surti al carrer: consell de redacció, redactors, ensobradores, repartidors... Després de sopar, tots plegats poguérem debatre alguns temes relacionats amb la revista i també sortiren idees per a nous articles. Totes les persones que érem allà estam ben engrescades i volem animar a tothom que cregui que pugui col·laborar a posar-se en contacte amb nosaltres: el *Llum d'Oli* som tots! Moltes gràcies per fer-ho possible.

CLUB DE LECTURA

En el passat *Llum d'Oli* us parlàvem de l'inici del Club de Lectura. En aquests moments us podem contar que ens hem reunit a la biblioteca per a comentar la primera lectura *L'atles furtiu*, novel·la històrica d'Alfred Bosch que té com a protagonista Jafudà Cresques i que ens situa a la Ciutat de Mallorca medieval. Les aportacions de totes les lectores (només som dones!) han estat molt enriquidores. Hem d'agrair l'acollida de na Margalida, la bibliotecària, i l'aportació de Maria Barceló Crespí que ens va fer la contextualització històrica. La segona lectura és ben diferent, un recull de relats de Jaume Cabré, *Quan arriba la penombra*. Ens retrobarem per a intercanviar impressions el 5 de març.

NOTICIARI PORRERENC

Redacció

NOVA IL·LUMINACIÓ AL CEMENTIRI DE PORRERES

L'Ajuntament durà a terme la renovació de la instal·lació elèctrica i de la xarxa d'il·luminació del cementiri municipal, a fi d'adaptar-la a l'actual normativa. Aquesta tasca tindrà un cost aproximat de 187.000 € i serà finançat amb fons europeus.

70 ANYS DE LA CONSTRUCCIÓ DE LA CARRETERA DE MONTI-SION

Diumenge, 14 de gener, un nombrós grup de porrerenques i porrerenques varen celebrar el 70 aniversari de la construcció en un sol dia de la carretera que va a Monti-sion, un homenatge a totes les persones que varen fer possible aquesta fita tan important per al nostre poble, que ha passat a la història i que és part de la memòria i l'imaginari col·lectiu d'un poble orgullós dels seus avantpassats.

LA CONFRARIA DE L'HOSPITALET, IMPULSA LA FESTA DE SANT ANTONI A PORRERES

Després de l'èxit del cant de completes i del fogueró del carrer de l'Hospitalet l'any anterior, els membres d'aquesta nova confraria, un grup de veïnats, varen animar-se a planificar un poc més aquesta eixida, atès que el 2023 havia estat un poc improp-

visat. L'objectiu d'aquests joves és «promoure aquesta festivitat i fer que arrelti la festa de Sant Antoni a Porreres com passa als pobles dels voltants i que sigui partint de l'Hospitalet», sense cap intenció de fer ombra a cap dels foguerons que s'encenen arreu del poble. Enguany aprofitaren per a estrenar na Galta i en Mur-tó, dos dimonis nous.

Amb la col·laboració de les escoles havien impulsat un concurs en el qual els infants havien de dibuixar com s'imaginaven que podien ser els nous dimonis de la Confraria de l'Hospitalet.

APROVACIÓ DE LA MODIFICACIÓ DE L'IMPOST SOBRE CONSTRUCCIONS I DE LA TAXA D'ATORGAMENT DE LLICÈNCIES (ICIO)

El dilluns, dia 22 de gener, en ple ordinari, entre altres qüestions, es va aprovar la modificació de la taxa d'expedició de llicència urbanística i la modificació de l'impost sobre construccions ICIO, i es va argumentar que abans de fer aquesta modificació s'ha analitzat quin és el tipus impositiu que tenen els municipis com Porreres (entre 5.000 i 10.000 habitants), és a dir, no s'ha fet de forma aleatòria. La modificació va sortir aprovada amb els vots de l'equip de govern i amb els vots en contra de MÉS, que va argumentar que la pujada «no està justificada i que suposa un increment de fins a un 60% dels impostos en uns moments complicats per a les famílies».

El ple també va aprovar la modificació de l'ordenança fiscal de la taxa de retirada de vehicles que no s'havia modificat des de l'any 2002, així com l'ordenança de terrasses.

	<p>Veterinària Porreres Miquela Cintes Col. nº1014</p>
	<p>Cita prèvia: 672124107 </p> <p>C/ Cerdà nº 94 Porreres mcintesvet@gmail.com</p>

MOCIÓ PER A AMPLIAR L'APARCAMENT DE LA PLAÇA DELS TOROS

En el mateix ple, MÉS per Porreres presentà una moció mitjançant la qual demanava l'ampliació de l'aparcament de la plaça de toros, atès que les places disponibles són insuficients i, tenint en compte que és la principal zona comercial i de restauració del poble, fer-lo més gran permetria que la gent es mogués pel centre a peu sense problema. No va prosperar, ja que només hi votaren a favor els regidors de MÉS.

CAMPANYA DE NADAL ALS COMERÇOS

Des de fa quatre anys l'ajuntament, amb la col·laboració de l'Associació de Comerciants, duen a terme una campanya de Nadal per a reactivar i incentivar les compres a Porreres. El lema de la promoció nadalenca és «Comprar als comerços de Porreres té premi». Aquest any i durant els mesos de desembre i gener s'han recollit 2.726 vals que han suposat un total de 256.932 euros en compres.

MILLOR CAMPANYA DE SENSIBILITZACIÓ «NO HI HA ESPAI PER AL MASCLISME»

L'1 de febrer, a la gala de lliurament dels Premis Consell de Mallorca a la Innovació Social 2023, el projecte elaborat per la Mancomunitat Pla en els 14 pobles de la comarca: Algaida, Ariany, Costitx, Lloret, Llubí, Maria de la Salut, Montuïri, Petra, Porreres, Sant Joan, Santa Eugènia, Sencelles, Sineu i Vilafranca, va ser guardonat amb el premi a la millor campanya de sensibilització.

El Consell de Mallorca va fer valdre la implicació de tots els pobles i que aquesta campanya es dugui a terme des de la sensibilització, però també des de la formació i que s'entengui des de l'administració pública, fins a l'oci o l'àmbit esportiu.

CANVI CIRCULATORI EN ALGUNS CARRERS DE PORRERES

L'Ajuntament ha posat en funcionament una reforma de la circulació en el municipi a set zones del nucli urbà amb l'objectiu de millorar la circulació dins el poble. Alguns veïnats estan queixosos pel fet que s'hagi prohibit l'estacionament de vehicles a prop de casa seva i consideren que no hi ha alternatives més enllà d'anar a cercar un aparcament en una altra zona del poble.

ELS PAGESOS PORRERENCS SURTEN DE TRACTORADA

El passat dilluns, 19 de febrer, alguns pagesos porrerencs sortiren amb el seu tractor cap a ciutat per a exigir els seus drets. Junament amb entitats com Unió de Pagesos o ASAJA, els agricultors i ramaders de gairebé tot Espanya s'ha alçat amb protestes aquest mes de febrer per a demanar una reducció de la burocràcia, unes ajudes justes i una revisió del sistema de relacions entre l'administració i el sector primari. La inflació d'aquests darrers anys ha afectat molt al sector primari; els petits pagesos no veuen compensada la seva feina en un món on el lliure mercat els perjudica.

Bar Pub

ES FAROLET

COOPERATIVA AGRICOLA DE PORRERES
(Sdad. Coop. Ltda.)

Tel.: 971 64 71 81
E-mail: agricolaporreras@hotmail.com
Carrer de sa Cooperativa, 29
07260 Porreres - Illes Balears

45 ANYS DE LLUM D'OLI I 31 DE LA SEVA RECUPERACIÓ

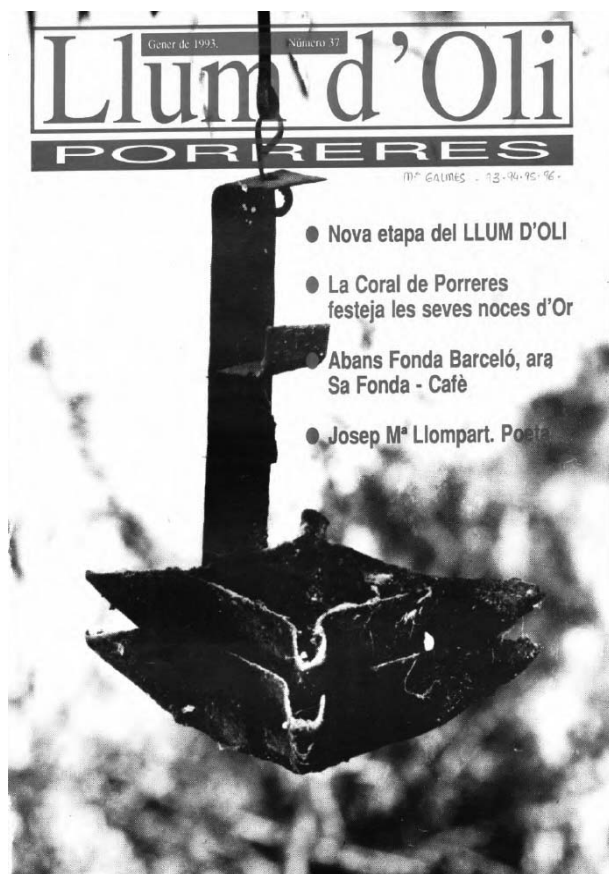
Catalina Maria Garí Blanch i Sebastià Lliteres Lliteres

El passat mes de desembre es varen complir 45 anys de la sortida al carrer del primer número de *Llum d'Oli*, que va sorgir, impulsat per un grupat de joves porrerencs amb ganes de canvis al

poble, com a felicitació de Nadal el desembre de 1978. Aquelles quatre pàgines mecanografiades, ben aviat varen passar a ser 8, després 12, després 16, fins a arribar a les 20 pàgines

el 1989. Aquell any, la capçalera de l'Agrupació ja feia un temps que es trobava en crisi: entre 1987 i 1988 només havien sortit al carrer cinc números, i abans, el 1985 i 1986, un

Abans Fonda Barceló, ara Sa Fonda-Cafè

Joana Mora

Aquesta entrevista fou realitzada dia 11 de juliol de 1989, pocs dies abans de que la FONDA BARCELÓ tancés les seves portes al públic. La Fonda Barceló era la darrera fonda de la comarca.

Actualment els néts de n'Àina Barceló han seguit la tradició familiar. El passat mes d'agost, el que havia estat durant molts d'anys l'única fonda de Porreres, tornava obrir les seves portes.

Avui al CAFÉ-BAR SA FONDA, s'hi pot anar a beure, a escoltar música o fer una copa a la nit i fins i tot els diumenges a degustar els famosos «varrats».

Des d'aquí desitjarem que aquest cafè-bar segueixi oferint els serveis, encara que diferents, als seus clients com ho ha fet sempre.

Com el seu nom indica: «SA FONDA», era un cafè on se servia un bon menjar casolà i se donava hostalatge als que per un motiu o altre es veien amb la necessitat de pemocar fora del seu domicili.

Ara a Porreres ja no compta cap lloc on es pugui quedar a passar una nit o varis dies per necessitat, només les cel·les del Puig de Mont-Sion que queda

molts lluny del casc urbà. «Sa Fonda» va ser durant els darrers anys l'únic lloc d'hostalatge a Porreres, però temps enrera se feien la competència amb el bon sentit de la paraula amb l'HOSTAL situat davant la mateixa FONDA i CAN TORRES a sa Plaça que també tenien habitacions i servien menjars. Però la importància de «Sa Fonda» no radica única i exclusivament en

el servei d'hostalatge que donava als viatgers que passaven pel nostre poble, sinó que hem de destacar els bons plats de cuina casolana que «sa madona» preparava cada dia: «paella», estofat, bacallà de moltes maneres, fritt i també bistecs amb salsa, peix al forn i molts de plats més.

Fins fa poc, podíeu aturar-vos a dinar a «Sa Fonda» i provar els diumenges, els dimarts i els dijous la famosa paella, els dimecres rostí de mè i polastre i escudella de tota classe, els divendres i no podien faltar les típiques sopes mallorquines i les de porro.

«GRÀCIES A DÉU, EL MENJAR QUE FÉIEM ERA DEL GUST DELS CLIENTS». N'Àina Barceló i Oliver, «sa madona de sa fonda», va néixer a Porreres l'any 1897 i de llavors ençà fins que el seu cos aguantà va viure entre el ranou de la catelera i l'olor a fredidina de la cuina. Els darrers anys foren el seu fill Gaspar i la seva nora Magdalena els que l'ajudaren en el negoci.

«TENC PENA, MOLTA PENA, PERÒ ELLS DOS ESTAN MOLTS CANSATS I ARA JA SE JUBLEN TOTS DOS».

L'emoció fou present durant la conversa entre Itaso i Itaso.

-Quin tipus de clients han passat per «Sa Fonda»?

Sa Fonda Cafè

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

cada any. El darrer any amb la revista a plena acció fou el 1982, amb 6 exemplars publicats.

Així doncs, el 1989 es publicà el número 36 que, sense voler-ho, resultà ser el darrer del que es podria entendre com la primera etapa de *Llum d'Oli* (1978-1989), que havia durat onze anys. En aquell període, fou la revista *Foganya* aquella que continuà informant als porrerencs.

Però amb l'arribada d'una nova junta a l'Agrupació Cultural el 1992, dirigida per Jaume Gil Cuenca, es va apostar per a recuperar la capçalera. Aquesta idea fou liderada per una jove Joana Mora Cerdà, que assumí la coordinació de la revista amb gran entusiasme, un entusiasme que va transmetre a la resta de col·laboradors que possibilitaren que el gener de 1993, amb el número 37, la revista tornàs a entrar a les cases dels porrerencs.

El passat any 2023, doncs, es varen complir 30 anys de la represa de *Llum d'Oli*, que de llavors ençà mai ha deixat de publicar-se (i que sigui per molts d'anys!). Encara que amb un any de retard, volem recordar aquell número 37, que de ben segur molts dels lectors recordareu.

El número 37 resulta de gran interès 31 anys després: amb una portada ben clara, conté un reportatge sobre la inauguració de Sa Fonda Cafè, articles d'opinió sobre el nostre país per part de Bernat Bauçà, dibuixos d'en Miquel Morlà, un article d'història de Maria Barceló Crespi i Bartomeu Servera Sitjar, informacions periodístiques de Xesc Llinàs, un article sobre la «moguda porrerenca» de Joan Toni Roig i un llarg etcètera. Podeu recuperar el número a la pàgina web de l'Agrupació Cultural (www.agrupacioculturalporrerencs.cat).

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

DESEMBRE 2023

Dia 72,0 litres/m²
TOTAL2,0 litres/m²

RESUM PLUVIOMÈTRIC ANY 2023

Gener28,9 litres/m²
 Febrer157,7 litres/m²
 Març.....1,9 litres/m²
 Abril22,1 litres/m²
 Maig.....55,9 litres/m²
 Juny.....194,1 litres/m²
 Juliol.....0,4 litres/m²
 Agost40,1 litres/m²
 Setembre18,8 litres/m²
 Octubre.....49,7 litres/m²
 Novembre.....13,3 litres/m²
 Desembre2,0 litres/m²
TOTAL584,9 litres/m²

GENER 2024

Dia 41,4 litres/m²
 Dia 57,0 litres/m²
 Dia 90,6 litres/m²
 Dia 106,0 litres/m²
 Dia 110,8 litres/m²
 Dia 1927,7 litres/m²
TOTAL43,5 litres/m²

FEBRER 2024

Dia 80,2 litres/m²
 Dia 94,9 litres/m²
 Dia 16inapreciable
 Dia 23inapreciable
 Dia 264,0 litres/m²
 Dia 2714,4 litres/m²
 Dia 282,5 litres/m²
 Dia 2915,3 litres/m²
TOTAL41,3 litres/m²

MATEU SUÑER: NOU SECRETARI AUTONÒMIC DEL GOVERN

Consell de redacció

Mateu Suñer Sureda, collita porrerenca de 1975, va cursar estudis al col·legi Verge de Montisio de Porreres i a Montisio de Palma abans d'anar a la Universitat Pompeu Fabra, on es va diplomar en Ciències Empresarials.

Inicià la seva carrera professional exercint tasques de tècnic financer a les empreses privades de Bitron, Air Europa, Spanair, per després de sis anys aterrar a l'administració pública.

El 2004 assumeix el càrrec de cap d'àrea d'Administració i Comptabilitat de l'IBISEC, plaça que ostenta en propietat. El 2012 passà a ser el director financer d'aquesta mateixa institució i durant els anys 2013 - 2015 en fou el gerent, càrrec que va tornar a ocupar quan Marga Prohens va assumir la presidència del Govern el passat estiu.

El passat mes de gener va ser nomenat Secretari Autòmic de Desenvolupament Educatiu del Govern de les Illes Balears.

Com afrontes aquest nou càrrec?

En principi em va sorprendre l'oferta, però al mateix temps em va fer molta

il·lusió assumir-la. Sé que implica molta responsabilitat, però ho he afrontat com un repte i un canvi.

Quines són les teves funcions i quins són els projectes que duràs a terme com a Secretari Autòmic de Desenvolupament Educatiu?

Partim d'una estructura heretada d'altres legislatures i, juntament amb el Conseller, iniciarem visites als centres educatius, xerrades amb APIMAS, AFAS... per tal de detectar les seves necessitats i problemàtiques que fins aleshores no s'havien tingut en compte. Així fou com vam decidir impulsar i cohesionar una sèrie de serveis, que afectaven tant els centres com a les famílies, per tal d'aconseguir més eficiència i eficàcia. Per altra banda, es va fer palesa la necessitat de cohesionar algunes Direccions Generals de la Conselleria d'Educació.

Concretament, els serveis són el de digitalització, d'infraestructures i el de Fons Europeus; i també alguns serveis complementaris (llibres de text, beques, transport escolar, menjador, escola ma-

tinera, entre d'altres). Les Direccions Generals són les de Formació Professional i Ordenació Educativa, de Planificació i Gestió Educatives, de Primera Infància, Atenció a la Diversitat i Millora Educativa.

Tots aquests serveis i Direccions Generals tenen moltes dependències. Per exemple, moltes inversions es duen a terme amb Fons Europeus, o el fet que per a implantar un pla de digitalització no es pot fer si el centre no compta amb la infraestructura necessària.

Ens agradaria saber la teva opinió respecte a la segregació d'alumnes per llengua, i de quina manera creus que serà possible aquesta segregació, si tenim en compte la falta d'espais. Ho veus factible?

Us referiu a la lliure elecció de llengua, supòs. És un tema que no depèn directament de mi. Es planteja sense modificar normativa, respectant el decret de mínims i el decret de Normalització Lingüística. Cada centre decidirà el seu projecte lingüístic com fins ara mitjançant el Consell Escolar i el claustre de professors. La seva aplicació es debatrà a les diferents meses sectorials.

És un pla pilot i la Conselleria dotarà de recursos als centres que necessitin desdoblaments per dur a terme la seva implantació.

Creu que aquesta és una prioritat dins educació?

És una aplicació que ha de passar per les meses sectorials i repetesc que és un pla pilot, en principi per a aplicar el curs vinent de quart a sisè de primària i infantil. Després es farà una avaluació a través de l'IAQSE per a avaluar-ne els resultats.

Serveis Melià Reig

Serveis:

- Cultivadors
- Fressadora
- Trituradora
- de Llengya
- Arada
- Arada
- milagrossa
- Desbrossadora

Telf: 649 83 41 87 / 636 51 58 36

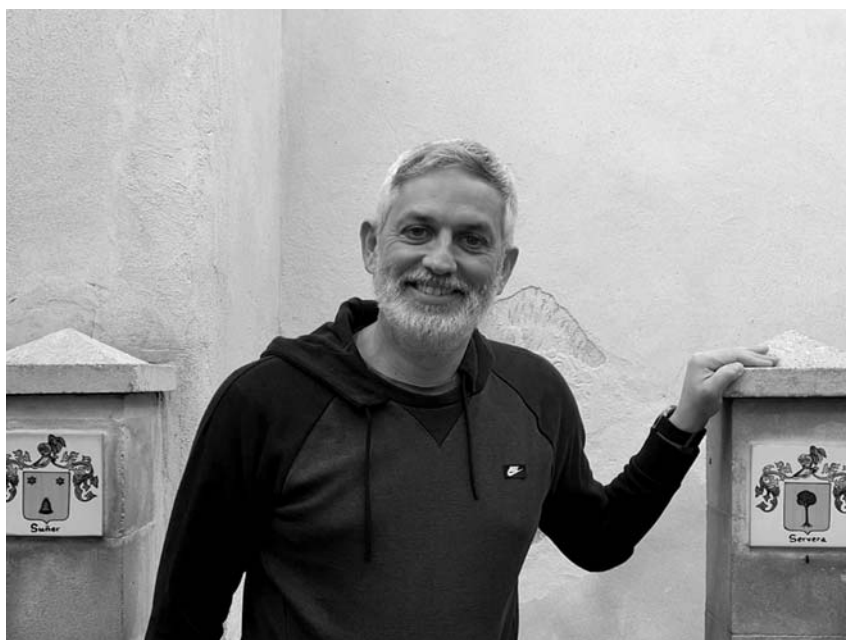
De jovenet, en Mateu es va sentir atret pel món de la política i es començà a relacionar amb el grup conservador de Porreres. La legislatura 2007-2011 va ser regidor del Partit Popular a l'oposició. Després a les eleccions de 2015, fou candidat a la batlia, i tornà a ser regidor durant aquella legislatura 2015-2019.

Quines consideres que són les necessitats actuals dels centres educatius de Porreres? Estan planificades actuacions per part de la Conselleria per a cobrir aquestes necessitats?

Crec que el CEIP Climent Serra i Servera té les necessitats d'infraestructures cobertes. Però no és el cas de l'IES Porreres, que actualment compta amb aules modulars i necessita una ampliació per a poder donar cabuda a tot l'alumnat i a l'oferta educativa. Consider que s'hi haurien de poder oferir els estudis de batxillerat i algun cicle formatiu que no s'ofereixi a la zona i estigui relacionat amb el teixit productiu d'aquesta.

Voldria afegir que ara s'està fent un estudi d'escolarització a nivell de zona per, entre d'altres, tancar el pla d'infraestructures. Això implica que les necessitats de l'IES Porreres podran sofrir modificacions en funció d'aquest estudi / pla.

Com veus la política municipal?

Ara mateix ho veig com una continuïtat. El Pi només fa mig any que governa amb coalició amb el Partit Popular i hi ha molta feina a fer, molts de reptes al davant que no són fàcils i que no es poden plantejar a curt termini. Els resultats no són fàcils d'aconseguir, però el que importa és fer feina "en benefici de".

Creus que ha canviat la manera de fer política? El tarannà dialogant dels polítics?

Sí, pens que ha canviat bastant. Abans era més proper, les relacions eren més personals i fluides. Ara sembla que s'ha polaritzat o anat una mica cap als ex-

tremes. Pens que s'hauria d'abaixar una mica el to i tornar al punt de diàleg, sense acritud.

Li agradaria tornar a la política municipal? Quins records té del seu pas per la Sala?

Tenc molts bons records del meu pas per la Sala. Amb els polítics teníem una relació personal de confiança. Podíem parlar i discutir amb tots malgrat les diferències.

Per estar a la política local cal viure molt el poble i implicar-s'hi i, ara mateix, les meves circumstàncies personals són unes altres i no puc participar de la política municipal.

Bàrbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER
FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N'AMENQUAL, 10 - TELÈFON I FAX 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

MANTRA, MÍSTICA, MÚSICA

Jaume Rosselló Tomàs

Silenci...

Escolta'l créixer
abrigant la paret seca del racó del record,
immens, fins als estels que guien els somnis.

Si – len-ci

El puc xuclar amb l'aire i sentir-lo a dins,
als pulmons, a l'estomac, a la mirada, al pensament.
Es dilueixen amb ell.

Silenci???

Sense por, el batec inerme,
despullat de tot,
escolta el buit, el gran res.

silenci

El necessito,
l'ànima dels sons, el sexe del ritme.
I així anar estirant el fil
que em regala la fada
vestint-lo de cançons, de paraules, de sentiments.

SilenciSilen Si

AGROLOGIA

Lluís Sastre Barceló

Vivim dins un món il·lògic
on qui vol contaminar
li surt més barat i, és clar,
que fer el producte ecològic.
A això ho trobam lògic?
No? Idò, així anam!
Amb químics contaminam
els aqüífers i el futur
i també tot l'aire pur
que tots noltros respiram.

El consumidor final
d'ecològic sempre paga,
tot el paperum que amaga
la revisió anual.
Clar, convé tenir l'aval
que el productor ho fa molt bé.
En canvi, no se sosté
que qui esquitxa i contamina
amb producte que enverina
a aquest, res li fan fer.

Després, el consumidor
veu l'augment en diferència
i també la incongruència
d'un estat sense valor.
Trista situació
d'un món abrupte i gens sa,
on qui ve a contaminar
del sobrepreu es desferra
i qui vol cuidar la terra
és qui més ha de pagar.

<p>CONFECCIÓ A MIDA DISSENY INTERIOR DECORACIÓ TÈXIL</p>	<p>CHITÓN DECORACIÓN</p>
<p>www.chitondeco.com info@chitondeco.com</p>	
<p>DAGMAR & ERICH FUSS 07260 Porreres/Mallorca Tel. 971-16 82 57 Ctra. Porreres – Campos km 0,4 Fax 971-16 85 28</p>	

<p>BM</p>	<p>ESPORT - SABATES Ballester Melià</p>
<p>C/. L'Almoina, 19 Tel. 971 16 82 76 07260 PORRERES Tel. Part. 971 64 74 21</p>	

ETIMOLOGIA

Cesca A. Roig Sampol

DEJUNI

Etimologia

Del llatí *jejunium*, mateix significat.

Definició

1. Acció de dejunar.
2. (relig.) Privació voluntària d'aliment per motius ascètics o religiosos.
3. Abstinència de carn.

PROCESSÓ

Etimologia

Del llatí *processio*, *-onis*, 'anar endavant'.

1. Conjunt de persones que desfilen ordenadament i solemnement, amb algun fi públic, i especialment religiós.

Processó cívica: la que constitueix una manifestació civil, no religiosa.

En processó: desfilant ordenadament, formant processó.

2. *fig.* Gran nombre de persones o animals que es dirigeixen al mateix lloc uns darrera els altres.

Locucions

- a) **Esser més llarg que una processó:** esser una cosa molt llarga.
- b) **Allargar la processó:** fer massa llarga una conversa, un procés, una activitat qualsevol.
- c) **Anar la processó per dintre (o per dins):** Dissimular un estat de torbació de l'ànim (por, disgust, pena, etc.). Estar latent dins algú un sentiment, sobretot de por, de greus preocupacions que no es manifesten.

Refranys

- a) «La processó és llarga i el ciri curt»: es diu per indicar que els mitjans escassegen i les necessitats són grans.
- b) «Algun dia passarà la processó per ma casa»: es diu per significar que les circumstàncies solen canviar, i que algun dia tindrà algú les oportunitats que ara té un altre.
- c) «No es pot repicar i anar a la processó»: significa que no es poden fer al mateix temps dues coses incompatibles.
- d) «Mala gent, mala processó»; «Gent dolenta no fa bona processó»; «Com més gent, més roïn processó»: es diu referint-se a una activitat col·lectiva en què intervé gent inepta o malintencionada.

MOLT MÉS QUE UN ASSAIG

Mercè Oliver Oliver

L'ambient festiu que impregnava l'Hospitalet et contagiava. Va ser tot un privilegi poder-ho viure de ben a prop, participar-hi va ser un luxe. Confraria de l'Hospitalet, Filharmònica Porrerenca, Amics de Sant Antoni, tot un plaer, dos, tres o més. Gràcies.

A veure si us agraden aquestes imatges del dia de l'assaig de les Completes.

Salut i molts d'anys!

QUIN RECORD ENS DEIXA LA CELEBRACIÓ DEL 70 ANIVERSARI DEL NOU CAMÍ A MONTI-SION

Maria Antònia Nicolau Roselló

Aquest 25 de febrer s'han complit els 70 anys de la inauguració per part de les autoritats del nou camí a Monti-sion, que el poble de Porreres va obrir en un sol dia el 14 de gener de 1954.

Ressò mediàtic

Una magnífica carretera construïda en **PORRERAS** en menos de siete horas

Palma de Mallorca, 14.—Una nueva y espléndida carretera de más de dos kilómetros de largo y ocho metros de anch, ha sido construida hoy en la villa de Porreras, en un tiempo inferior a siete horas.

La carretera conduce desde dicha villa al santuario de Montesión, situado en la cima de una leve montaña. En la construcción han intervenido unas 4.000 personas, o sea todo el censo humano de la villa de Porreras, a excepción de enfermos, impedidos y niños, autoridades civiles y religiosas, propietarios y

obreros. A última hora de la tarde la nueva carretera, que sigue una línea completamente distinta del antiguo camino, y en algunos lugares tiene un siete por ciento de desnivel, quedaba completamente libre para el tráfico de personas y toda clase de vehículos.

Con motivo de haber realizado tan brillante y rápidamente la gran empresa, que normalmente hubiera costado varios cientos de miles de pesetas, en la villa de Porreras reina esta noche una animación verdaderamente extraordinaria.—Cifra.

A la memòria col·lectiva hi ha el record d'aquell esdeveniment que, com tots sabem, va tenir ressò més enllà del nostre àmbit local.

Aquest dies, passejant per la vila, he tengut curiositat de saber com es va viure, com s'ha transmès el que va passar i quin imatge ens en queda per a poder seguir fent poble, amb tasques que ens uneixin i ens impliquin en una millora de la convivència.

Sempre hi sol haver un denominador comú en la resposta de totes les persones, i això que eren de diferents edats, unes hi participaren i a altres els ho han contat.

La pregunta era «Què en sabeu del 14 de gener de 1954 o què us han contat i vosaltres podeu compartir?».

La resposta unànime és: «un dia de molta alegria per tot el poble que va pujar a Monti-sion».

També es remarca la bona l'organització de l'ecònom, D. Gabriel Adrover que, amb la col·laboració d'altres persones, marcaren els 40 trams que facilitaren molt la feina.

Els més joves es sorprenen que amb uns utensilis tan casolans, com eren les eines de fora vila, poguessin salvar els desnivells que hi ha a la pujada. Les senalles, els càvecs, els gavalans, les aixades, els carros estirats per besties i tothom aportant el que tenia són les paraules que més evoquen tant les persones majors —que el 1954 eren molt joves— com les que ho han sentit contar als seus padrins i padrines i/o també als seus pares. Paraules que es van perdre del nostre vocabulari, que els més petits tal volta no han sentit mai.

Amb aquest relat també feim memòria d'eines i estris que els nostres avantpassats tenien i tenen, alguns, encara a casa

i que amb les imatges de la feina al nou camí de Montis-sion evoquen i recorden temps difícils. Així ho il·lustren les fotografies que han restat en el calaixos de moltes cases i que ara serà bo que les puguin aportar per a fer un recull digitalitzat perquè estiguin més a l'abast de tothom.

A les famílies s'ha transmès el que molts han pogut veure en les fotografies o en els vídeos. El que sí que és ben cert és que, després de 70 anys, es manté el record d'una diada que va deixar empremta a tots els porrerencs, tant els que vivien a la vila com els que per diverses circumstàncies vivien a altres indrets, però quan venien a la vila, era tema de conversa i de posar en valor la proesa que es va fer.

Vet aquí remembrances que posen veu al relat:

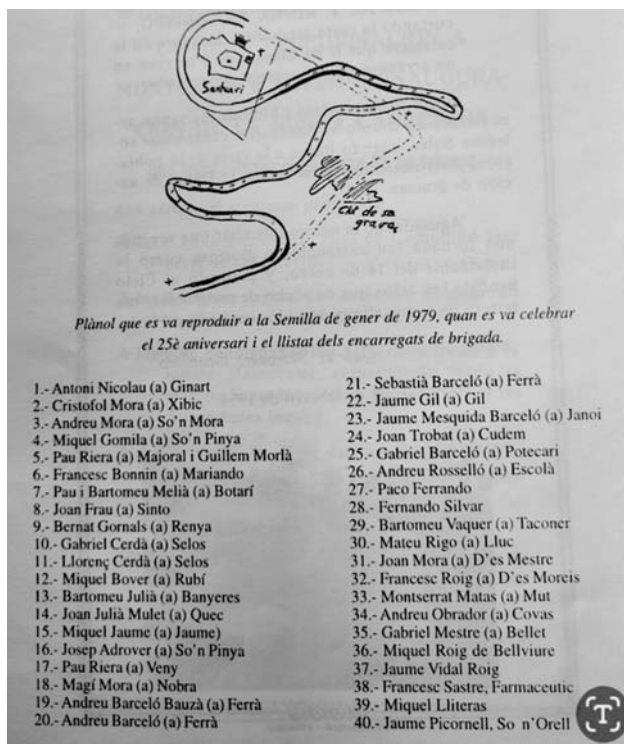
«El senyor de Can Xic, Gabriel Barceló Mora, va ser qui va cedir terrenys perquè la carretera pogués tenir el traçat actual. I dia 25 de febrer, quan es va fer la inauguració, com era costum en aquell temps, el dia de la benedicció, en varen ser els padrins, el batle del moment, don Joan Mas, i la senyora Apol·lònia Barceló Jaume».

És significatiu que molts dels qui pujaren a fer feina no recorden exactament en quin tram varen treballar, ni qui n'era el capatàs, però expliquen a prop de quin revolt feren feina o tenien el tall.

Sembla interessant deixar constància del testimoni de Paco Ferrando, ja que el seu traspàs és molt recent i va ser el darrer capatàs que en donà testimoni: «Tenia 18 anys i sempre recordava que el tram de la seva família era el 27; que tant el rector Don Gabriel Adrover com el batle Joan Mas ho tenien tot calculat» Les persones que varen poder escoltar la seva experiència també transmeten el que ell amb tanta gràcia deia: «No deixava passar ningú pel meu trast sense pagar peatge de deu cops d'aixada».

Per altra banda, els infants que nasqueren aquell any saben que les seves mares no hi pogueren participar perquè estaven esperant o acabaven de tenir el fill; no obstant això, manifesten que els altres familiars sí que hi participaren.

Francisca Bauçà Barceló ens conta que «tot el poble de Porreres es va ajuntar, petits i grans, amb carros i senalles i varen

anar a fer el traç. Ma mare i els meus padrins segur que hi varen anar».

Margalida Sorell Garí diu: «Sé que es va fer en un dia, que tothom va anar a ajudar, només varen quedar els malalts i les persones majors. Mon pare hi va anar, era Miquel Sorell Sastre». Cati Margarita Gost Martorell ens conta «que tot el poble es va unir per anar a fer-la i la varen fer en un dia. Hi varen anar els meus padrins i repadrins».

Maria Frau Bover diu que «el 1954 tenia 14 anys i vaig anar a fer feina a la carretera amb les meves amigues. Hi vàrem pujar amb un camió de càrrega, anàvem a darrera i ens endúiem molt de menjar. Record que vàrem col·laborar i tothom va fer una feina. El dia més emotiu va ser el dia que la varen obrir: va ser molt especial. El tram que teníem assignat era el de les meves amigues, però també teníem un tram per a la nostra família. Les meves amigues eren na Jerònima Gornals *Molí d'Aigua*, na Francisca Ballester *Beltran*, na Margalida de *s'Hostal* i n'Àngeles Barceló de *Can Xic*».

Aquestes al·lotes joves en aquell moment tenien uns quinze anys i recorden que de dia 14 de gener a dia 25 de febrer, els horabaixes, amb les monges, anaven a fer-hi un poc de feina. Només el fet de partir cap a Montis-sion ja era una buïlla, però en ser allà havien d'acabar de moure algunes senalles de terra o de pedres, per a deixar bé les voreres.

Ponç Feliu i Catalina Obrador ens expliquen que «en Ponç tenia 18 anys i jo, 16. Jo hi vaig anar amb el grup de Ca'n Olliver, totes les que fèiem feina a la casa hi anàrem. Encara record que duia una falda de quadres acampanada. En Ponç també va anar al mateix tram». Amb el repàs que feim junts dels

capatassos els coneixen quasi tots, saben, fins i tot, l'ofici que tenia cada un. En Ponç Feliu comenta que «el 1956 érem quintos i, com passa ara, igual en aquell temps, es feia alguna malifeta, alguns de nosaltres anàrem a cercar el carretó de la farinera de Can Baco i el duguérem a penjar a un arbre l'estació del tren. El batle i la guàrdia civil ens varen enviar a demanar i, com a càstig, vàrem haver d'anar a tragar, durant un parell de matins, pedres des d'una finca que a Ca s'Apotecari gran tenien a Sa Mesquida, amb el camió que tenia l'amo en Toni Sastre Covas. Però no hi vàrem anar tots, perquè alguns tenien feina».

Per altra banda, Coloma Garí Roig, recorda que son pare i sa mare —Toni i Maria— també amb el seu carro traginaren, alguns dies, pedres des de sa Mesquida.

Totes les informacions orals recollides són evidències que encara que obrir el camí a Monti-sion va durar un dia, després, va seguir uns anys més, però que els capatassos que s'hi havien compromès no abandonaren sense deixar la tasca ben acabada.

Cesca Roig explica el que li han comentat els seus pares, Guillem Roig Roig i Aina Sampol Servera. La seva mare hi va anar alguns dematins amb els de Ca s'Apotecari gran, on la tia Catalina feia feina. La seva tasca era de buidar senalles. Per altra part, el seu pare, que era picapedrer i feia feina amb el mestre Andreu Ferrà, recorda que hi va anar bastants de dies perquè el mestre alguns dies els deia avui anirem a fer feina a Monti-sion, i així com el primer dia el va cobrar, els altres hi anaren sense percebre cap sou.

Poc a poc, es va fent memòria i les converses enriqueixen i completen diversos moments d'aquesta carretera que, de cada vegada menys, quan es puja a Monti-sion, evoca aquella gesta que diferents mitjans de comunicació d'aquell temps ho valoraren pel que va significar la bona organització i la intervenció de tot un poble.

Gràcies a totes les persones que han posat veu i vida a aquesta veu del poble.

Gloses dedicades als porrerencs en l'aniversari dels 70 anys que obrírem la carretera de Monti-sion

Celebram els 70 anys que obrírem la carretera, tots, petits i grans, férem feina de primera. Tots partírem de matí havent fermat les espadenyes, no en quedà cap aquí, tots pujàrem a espenyar penyes. Tothom molt bé treballava. Au, senalles a buidar! Ningú mai s'aturava i es vespre la Verge estimada ja poguérem davallar. Tot va ser un èxit gros, perquè va estar ben organitzat, no ens va ferir cap terrós, ningú estava cansat. Ja tots teníem calor, i això que no en feia gens, vaig veure el capellà Calderó que ja estrenyia les dents. A cada tall estaven bé, tothom anava atorollat, i don Gabriel Adrover n'estava ben admirat. Quan les gràcies ens donava, estava molt emocionat, mentre el poble besava la Verge amb germandat. Què Déu el tengui en la glòria, perquè bé ens va guiar, i honrem la seva memòria perquè el poble va estimar. Dia 14 de gener sempre l'hem de recordar, no quedà ningú al carrer, la Verge ens va ajudar. Facem silenci un moment per aquells que ja ens deixaren, i que també ajudaren amb tant il·lusió i esment. Està d'enhorabona tot el poble de Porreres, perquè té una gent molt bona i el Rector damunt la trona segur que el sentiran fins a les files de darrera. Perquè quan el Rector ha pensat amb els nostres avantpassats, i per tots ells ha pregat resant un parenostre, ens ha a tots emocionat, també ell és estimat, i per nosaltres ja és ben nostre. Moltes gràcies!

Maria del Pilar Vaquer Servera

PRIMER RELLEU DELS DIMONIONS

Maria Cristina Jorquera Barceló

Cada vegada es viu amb més il·lusió dia 9 d'agost, el dia de la posada de bandera que dona l'ensús a les festes del nostre poble, les festes de Sant Roc. Els carrers estan plens de paperins, la calor pitja de valent i els infants esperen impacients la sortida dels caparrots i la Filharmònica Porrerenca, que amb el primer coet marquen l'inici de set dies plens de festa.

El 2016, ara fa set anys, es van incorporar una colla de dimonions ben jovenets, en aquell moment en Felip Sánchez, en Toni Tous, en Sergi Rua, en Miquel Galmés i n'Àngel Mas. Sols tenien set o vuit anys quan van crear allò que donaria pas a l'actual colla de dimonions.

Tot va començar com un joc de pati que, amb el temps, amb l'ajuda de les seves famílies, d'en Miquel Morlà —que va donar forma als dibuixos inicials dels infants—, en Felip Sánchez —que els va crear la música—, en Pere i na Neus —que van donar vida als caparrots—, i na Coloma Sagreras —que va ajudar amb tot el relacionat amb la vestimenta—, es va convertir en una realitat. Van ser dies de crear, dibuixar, dissenyar, ballar, establir normes, reunir-se amb la batlessa, confiar, divertir-se, somiar... fins que arribà el dia de mostrar a tot el poble, acompanyats de la Colla de Xeremiers, el que durant mesos havien imaginat. Així fou com aquell 9 d'agost del 2016, els cinc amics donaren vida als cinc dimonions, en Banya Torta, en Tres Banyes, en Rock Rap, en Banya Rompuda i en Banyot de l'Infern.

El 2023, set anys després, els dimonions ja no eren tan dimonions i va arribar el moment de cedir el pas a cinc nous infants, per tal que la història que van començar ells un dia, pugui continuar viva i arrelar-se entre els infants del poble. El relleu va tenir lloc el passat 9 d'agost, moments abans de la posada de bandera a

davant l'ajuntament. Dies abans, les dues colles, van fer trobades on els van poder ensenyar el ball, com fer la cercavila, les normes que havien de seguir i, com no, també van tenir temps per a explicar-los tot el que la colla havia significat per a ells. Arriba el gran dia, el dia de tancar una etapa per a uns i obrir-ne una de nova per a uns altres, però tots saben la importància de tancar bé les coses i no van dubtar en crear un ritual simbòlic per a poder fer el relleu, així que dia 9 d'agost, a la sala de plens de l'ajuntament, els dimonions fundadors ajudaren a vestir els futurs dimonions que agafarien el seu relleu, signaren el llibre d'actes on costen les dades dels portadors i les normes que es comprometen a seguir perquè vagi bé la festa, i després del primer coet, baixaren tots junts les escales. Els infants que havien de rebre el dimonió, estaven vestits mirant a l'entrada de l'ajuntament donant l'esquena a la plaça on tothom esperava aquest moment i, de sobte, els 5 dimonions fundadors, sortiren amb el caparrot posat i el bastó entre les mans de l'entrada de l'ajuntament. L'emoció es palpava en l'ambient i a les cares dels nins i nines, especialment, la

de na Marina Gil, en Joan Sastre, en Bernat Taberner, n'Aina Maria Ribas i en Pau Mas, que donarien pas a la nova colla de dimonions. Els dimonions fundadors, un a un i amb calma, van baixar les escales de l'entrada de l'ajuntament, van donar el bastó al seu dimonió i li van posar el caparrot, una vegada que tots van haver fet el mateix ritual, els van acompanyar fins a la façana de l'ajuntament i els van mostrar a tot el poble. Acte seguit van donar pas al so de les xeremies iniciant el primer ball de la nova colla de dimonions. Va ser una cerimònia senzilla però molt emotiva, que ens va fer brotar alguna llàgrima d'emoció. Després, la nova colla acompanyà les autoritats, juntament amb els caparrots, gegantons, xeremiers i la Filharmònica Porrerenca a penjar la bandera que donaria l'inici a les festes de Sant Roc.

Aquesta colla de dimonions, en el seu dia, ens van demostrar que l'edat no és un impediment per a aconseguir el que un es proposa, sols es necessita il·lusió i empenya per assolir-ho. I si ells amb set anys van aconseguir això, qui sap si algú dia ens tornen a sorprendre!

ITROBADA DE JUNTES LOCALS DE LA COMARCA

Junta Local Contra el Càncer Porreres

El passat 3 de febrer fou un dia molt especial per a les Juntes Locals de la comarca de Llevant i Migjorn, a la qual Porreres pertany, ja que tengué lloc la nostra primera trobada.

Orgullosos estam que s'hagi aconseguit tenir representació a cada un dels pobles de la comarca i per això ho celebrarem tots junts a la finca dels Calderers, de Sant Joan. La data escollida no fou casual: coincidia amb la celebració del Dia Mundial Contra el Càncer. El punt central de la jornada fou l'escenificació del Llaç Humà solidari per a la commemoració del Dia Mundial Contra el Càncer, així com la lectura del manifest per part de na Margalida Serra. El manifest assenyalà entre d'altres coses la importància d'abordar l'impacte laboral que implica el diagnòstic per a les persones malaltes i la posterior reincorporació al lloc de treball. Per altra banda, remarcà que tampoc s'han de perdre de vista les xifres, el 70 al 2030 que tots tenim tan clar: aconseguir el 70% de supervivència per a l'any 2030.

Tots i totes contra el càncer avui, demà i sempre!

LLUM JOVE

El nostre company i membre de la Junta de l'Agrupació Cultural, Domènec Cintes Sastre, va obtenir el Premi Extraordinari al millor expedient acadèmic en el Màster Universitari de Desenvolupament de Llocs i Aplicacions Web de la Universitat Oberta de Barcelona. Enhorabona!

REIS SOLIDARIS

Esplai Albercoc (@esplai_albercoc)

Durant el passat mes de gener des de l'Esplai Albercoc vàrem dur a terme la campanya dels Reis Solidaris per a garantir que cap nin o nina de Porreres es quedés sense regal la Nit de Reis.

Gràcies a la col·laboració dels Serveis Socials de Porreres vàrem rebre un total de 21 cartes reials. Com cada any, el nostre poble va demostrar ser molt solidari i ben aviat totes les cartes dels infants varen tenir padrí o padrina reial.

A cada carta estava ben detallat allò que desitjava cada nin o nina i el padrí o la padrina reial era qui ho havia de comprar i dur a l'equip de l'Esplai Albercoc. Seguidament, els monitors i les monitores ho vàrem fer arribar als Reis Mags

perquè ho poguessin entregar a cada casa.

Les cares de les famílies a l'hora de rebre els regals eren de felicitat absoluta i és amb el que ens quedam d'aquesta iniciativa, ja que vàrem aconseguir una nit màgica per a tot el poble.

Desitjam que iniciatives com aquesta no siguin necessàries en el futur, però si lamentablement això no canvia, esperem poder comptar amb la generositat dels porrerencs i porrerencs com fins ara.

En nom de tot l'equip de l'Esplai Albercoc volem expressar el nostre agraïment amb Porreres i la seva gent!

BAR
CA'N
GUILLEM
 ENTREPANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES 971 647 495

Estanc Núm. 1 Porreres

Francisco Javier Marcos Cabrera

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguets. Articles de regal

Carrer Sala, núm. 1 • Porreres

Tel. 633 583 698

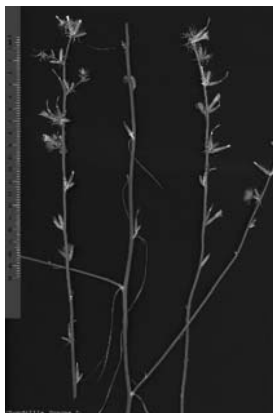
estanconumerouno1@gmail.com

MALES HERBES

Maria Francisca Vidal Puigsever

Herba adventícia o mala herba fa referència a una planta que creix entremig d'una parcel·la agrícola on no és volguda, que entra en competència amb les plantes útils conreades i interfereix en la seva producció. A causa del seu ràpid creixement i la seva capacitat de disseminació, en moltes ocasions impedeixen el creixement dels cultius objectius i la futura collita. No obstant això, en certes ocasions, aquestes poden tenir efectes positius per a les plantacions, com ara actuar com a estabilitzadores del sòl, augmentar la biodiversitat i aportar matèria orgànica, entre altres funcions.

1) *Chondrilla juncea*

Nom comú: màstec o fusell.

És una planta herbàcia de la família *Compositae*.

És nativa d'Europa, incloent Nord d'Àfrica i Àsia occidental. S'ha introduït en altres llocs del món i en alguns es considera una planta nociva difícil d'erradicar.

Presenta una distribució pluriregional. La trobam en camps cultivats, com cereals d'hivern, voreres de camí i llocs alterats.

Té preferència pels sòls argilosos de pH àcid.

2) *Cirsium arvense*

Nom comú: Calcida.

És una planta herbàcia que pertany a la família *Asteraceae*.

Espècie amb una distribució holoàrtica.

La podem trobar en camps de cultiu, voreres de camins, llocs alterats o en cultius nitrificats.

Herba espinescent de mesura no gaire gran que, al contrari que al-

tres cards, forma poblacions compactes, atès que les arrels emeten diversos talls aeris.

3) *Convolvulus arvensis*

Nom comú: Campaneta

Planta herbàcia de la família *Convolvulaceae*.

Originària d'Europa i Àsia, s'ha introduït a l'Amèrica del Nord i del Sud. Presenta una distri-

bució cosmopolita i subcosmopolita.

La podem trobar en tots els tipus de sòl: camps de conreu, voreres de camins, llocs alterats...

S'enfila a altres plantes i les debilita, ja que fa la competència per a la llum, aigua i nutrients. També la podem trobar estesa per terra o sobre les parets.

Amb les llaurades és difícil d'eliminar perquè, encara que es talli, l'arrel queda a dins de la terra i la campaneta rebrota.

4) *Diplotaxis erucoides*

Nom comú: Ravenissa blanca.

És una planta herbàcia de la família *Cruciferae*.

Presenta una distribució mediterrània. És una de les herbes més abundants durant la tardor i l'hivern als camps de conreu, vinyes i fruiters de secà.

En camps d'ametller, pel fet de ser molt mel·lífera, les abelles prefereixen el nèctar de les ravenisses i deixen així de pol·linitzar la

flor dels ametllers.

Com totes les crucíferes té quatre pètals en creu i les fulles molt retallades.

5) *Oxalis pes-caprae*

Nom comú: Vinagrella.

És una planta herbàcia que pertany a la família *Oxalidaceae*.

Originària d'Àfrica del Sud, va ser introduïda a Europa durant el segle XI i actualment té una distribució cosmopolita, ja que s'ha aclimatat en moltes regions del món, freqüentment amb influència marítima —com és la regió mediterrània—, on en totes les zones es considera una mala herba invasiva.

Les fulles són inconfusibles, són trifoliades amb folíols en forma de cor; també és molt característica la seva flor groga, de floració hivernal.

6) *Papaver rhoeas*

Nom comú: Rosella.

Planta herbàcia de la família *Papaveraceae*.

Aquesta espècie és originària d'Europa i Àsia occidental, però s'ha naturalitzat en moltes altres regions del món. Presenta una distribució general cosmopolita i subcosmopolita.

La podem trobar de forma comuna en sembrats i vores de camí. Pot arribar a cobrir el

camp amb el vermell escarlata de les seves flors i créixer entre camps de ordi, blat i altres cultius.

És una espècie afrodisíaca, comestible i medicinal.

7) *Plantago lagopus*

Nom comú: Peu de llebre.

Planta herbàcia de la família *Plantaginaceae*.

Presenta una distribució mediterrània. Es troba principalment a Europa, Àsia occidental i Àfrica del Nord.

La podem trobar en camps de conreus i vores de camí. Aquesta planta, d'hàbits força ruderals, creix en herbassars secs, guarets i erms.

Té aplicacions medicinals i comestibles.

És una herba anual que floreix al principi de la primavera.

8) *Taraxacum officinale*

Nom comú: Dent de lleó.

És una planta herbàcia de la família *Compositae*.

Presenta una distribució general holàrtica. I la podem trobar en camps, en pastures, vores de camins i altres herbassars una mica humits i nitrificants.

És una espècie comestible i medicinal.

Forma denses colònies en àrees obertes com gespa, camps agrícoles i vores de camí.

9) *Trifolium repens*

Nom comú: Ferratge bord o trèvol blanc.

És una planta herbàcia de la família *Leguminosae*.

Creix de forma silvestre a Europa, Àsia central, Àfrica septentrional i Austràlia.

Aquest gènere de planta es reproduceix de forma molt ràpida i abundant en zones de baixa humitat i de nitrogen —per exemple, damunt gespa i pot fer que aquesta desaparegui. Tot i això,

té aspectes positius ja que és apreciat com a planta farratgera per a alimentar el bestiar.

Té fulles trifoliades amb els folis ovals de color verd i una taca blanca.

10) *Urtica dioica*

Nom comú: Ortiga major.

És una planta herbàcia de la família *Urticaceae*.

Espècie cosmopolita originària d'Europa, amb una distribució eurosiberiana.

La podem trobar en herbassars nitròfils i tot tipus de medis alterats sobre sols profunds i un poc humits.

La característica més rellevant

d'aquesta espècie és la presència de pels urticants, el seu líquid àcid (àcid fòrmic) produeix una irritació amb picor intens a la pell quan es toca o rossa.

Moltes d'aquestes males herbes poden ser considerades plantes invasores en algunes regions, ja que a més de disminuir la producció dels cultius agrícoles, en molts de casos, poden arribar a desplaçar les espècies natives i a alterar els ecosistemes locals. La gestió de les males herbes és important per a mantenir la salut i la productivitat dels ecosistemes cultivats i naturals.

Bibliografia

Herbari Virtual del Mediterrani Occidental (2019). Àrea de Botànica. Departament de Biologia. Universitat de les Illes Balears.

<https://herbarivirtual.uib.es/>

TODOS AL CAMPO LA PARRA!

Maria Barceló Crespí - Joana Mora Cerdà

Amb aquest clam s'animava la gent a acudir als espectacles que tenien lloc al corral de can Bou de sa Parra que agafa el nom d'una parra crescuda a la façana de la casa al carrer Major (actual número 110).

Durant uns anys s'hi varen organitzar verbenes i altres activitats lúdiques que gaudiren de molta acceptació i renom no sols a Porreres, sinó també a tota la contrada. L'espai de diversió era conegut com el *Campo la Parra*.

Solien coincidir, més o manco, amb les festes populars de Sant Roc, quan la festa major del poble se celebrava el 26 d'agost.

N'Apol·lònia Rosselló Coll (87 anys), de can Bou de sa Parra, encara que era joveneta, recorda bé l'ambient de bullici i alegria que regnava per ca seva a l'estiu. I, a més, passa gust de recordar-ho.

L'ànima organitzadora era el seu pare, n'Antoni de can Nadal Pau per part de pare i de can Marimon per part de mare. L'acompanyava en Benet *Camanegra*, un home fadrí que vivia al barri de Porrerí. No era una iniciativa municipal, sinó particular.

Arribada l'hora, a la façana de can Ros, al cap de cantó, penjaven una fletxa que indicava cap a on s'havia de seguir per arribar a la Parra. Els joves menors de 14 anys no hi podien anar i, en cas de fer-ho, es posava una multa a les famílies.

La pista de ball, on es col·locava l'orquestra, se situava al corral de la casa, aquest era gran, arribava fins a can Pep *Cerol*. Aleshores no existia el carrer del Rafal, que ara és continuació del carrer del Vent.

L'escenari tenia forma de barca i estava envoltat de bombetes, llums i unes columnes folrades de colorins.

Entre les cançons més sonades cal esmentar *Angelitos Negros*, d'Antonio Machín i *Rascayú*, de Bonet de San Pedro.

Hi havia una parella de bons balladors que sempre sortien dels primers (també ho feien per la festa del 18 de juliol enmig de la plaça): n'Antoni Aguiló *Mello* i na Margalida Fuster *Fornou*, en *Camia* i n'Helena, entre d'altres.

L'acte comptava amb servei de bar que regentava l'amo en Miquel *Menut*. En-

tre altres coses s'hi servia gelat natural de roda que portaven de Felanitx i que en ser a la vila es depositava en unes piques plenes de gel per a evitar que es fongués.

Entre els veïnats tenien molta pressa els terrats. Així, hi havia gent que aprofitava parentiu o amistat per a pujar-hi, veure l'espectacle i, al mateix temps, estalviar l'entrada a la Parra. El preu oscil·lava entre 50 cèntims i 1 pesseta.

Margalida Picornell Llaneres *Vila* (85 anys) aporta els seus records de la Parra on, diu, que hi acudia quan festejava. Remarca que al racó, ran del carrer del Vent, hi havia una entrada per a l'orquestra i les begudes, mentre que la gent hi accedia pel portal del carrer Major. El bar estava cobert per una enramada de pi, quatre fulles de fasser i poca cosa més —just per a evitar la serena. Enmig del gran corral se situava la pista rodona amb un pal al centre on anaven enganxades les paperines i els llums... Recorda que hi havia un

pedrís voltant la pista per a què la gent pogués seure.

La seva família tenia un tros de terra amb una figuera molt grossa que confrontava amb la part de darrera can Bou de sa Parra. Els pares de na Margalida agafaven dues cadires, se seien i escoltaven la música fins que acabava el ball. D'aquesta manera vigilaven les filles i assistien a l'espectacle de franc. És cert

que l'organització de les verbenes arribà a posar una espècie de bardissa per a impedir que la gent hi entràs sense pagar. Una manera d'evitar la picaresca.

Alhora, s'hi va practicar patinatge i bàsquet. Na Rosa *Marreta* va ser una de les millors jugadores de l'equip porrerenc. Ocasionalment, també podia acollir una "novillada", és a dir, una correguda de bous joves amb toreros principiants.

I encara s'executà un altre entreteniment en aquell indret: hi havia un clot ple d'aigua on nedaven ànneres. El joc consistia en llançar una anella o cercol i endevinar el cap de l'au. Qui aconseguia col·locar-lo resultava el guanyador.

Sens dubte, els millors temps d'activitat a la Parra foren els darrers anys de la dècada dels quaranta i els primers dels cinquanta del segle XX i els espectacles amb més renom eren les verbenes.

Per mala sort els programes conservats no estan ben datats, atès que només indiquen dia i mes, però no l'any, llevat d'alguna excepció. De vegades el que no s'apuntà era el nom de les orquestres. Així el 23 i el 24 d'agost de 1947 van tenir lloc tres verbenes amb dues «inmejorables orquestres», sense apuntar

quines eren. Així, en els programes no planyien els adjectius: «grandes verbenas», «aplaudidas orquestas», «gran verbena de gala», «extraordinaria verbena», «las mejores verbenas en el mejor sitio» o «monumental novillada».

Hi actuaven diferents grups musicals de fora poble com les orquestres Bolero, Bau y sus Muchachos, Musilandia, Balente, Santueri, Melodians, Cadetes, Hispania... Les verbenes estaven amenitzades per una o més orquestres amb el seu vocalista i animadors. Solien acompanyar a Bau y sus muchachos «sus animadoras y grandes vocalistas Paquita la Torre y Rosario del Castillo». No hi mancava el «Gran Desfile por la laureada y siempre aplaudida Filarmónica Porrerense».

Resulten molt curioses algunes anotacions que apareixen en els programes (sempre escrits en castellà) com aquestes i moltes altres:

«Las señoritas que asistan a esta Verbena se les entregará un número para el sorteo de una Medias de Nylon que se verificará al intermedio de la misma».

«Todas las señoritas que asistan a dicha Verbena seran obsequiadas con un número para el sorteo de un precioso Vestido que se verificará a las 2'30 de la madrugada».

«Todos los que cobren el Subsidio de la Vejez tienen Entrada Gratis a las Dos Verbenas. Habrá un concurso de Baile de Jotas y el ganador se le entregará un bonito Regalo».

«Esmerado Servicio de Bar. Venta de Bocadillos, Bebidas, Helados, etc.».

Pel que fa al contingut de la programació a la Parra, a tall d'exemple (desconeixem l'any), el dia 24 d'agost a les 10,00 de la nit hi hagué «Gran Función de Patinaje a cargo del Club Patín Soledad con su Campeona de Baleares y España y el Payaso Pedro Gómez. Después del patinaje, VERBENA amenitzada por la Orquesta PALACE». L'endemà, dia 25, «A las 12,30 noche Extraordinaria VERBENA a cargo de las Orquestas HAWAY COMBO con su Vocalista MAITE LUNA y PALACE». El dia 26, Festa Major a Porreres, hi hagué una «Monumental Novillada». I encara el dia 27 tornà l'orquestra PALACE per a posar música a una «Gran Verbena».

Les famoses verbenes de la Parra, sens dubte, contribuïren a posar un poc d'alegria, sobretot a les classes populars, en una societat que vivia els durs anys del franquisme.

Nota: volem agrair la informació facilitada per Apol·lònia Rosselló Coll i Margalida Picornell Llaneres, en especial a la primera per haver-nos proporcionat la consulta d'alguns programes de les activitats festives realitzades a la Parra.

ELS VIA-CRUCIS DE PORRERES: EL PERDUT VIA-CRUCIS DEL CAMÍ DE LA SANTA CREU

Andreu G. Veny Miró

El Via-Crucis, conegut popularment com els *Passos*, és una devoció popular que consisteix en la meditació dels darrers moments de la vida de Jesús. Els franciscans, com a distinció per haver tingut cura dels llocs sants, en tenien reservada la seva propagació a Europa. Però no serà fins a principis del segle XVII que els mateixos franciscans introduiran aquesta pràctica a Mallorca (SAMPOL 1933, 60).

Segons explica el P. Miquel Quetglas TOR al *Heraldo de Cristo* (núm. 230 de 1928, pàg. 107), a la germandat dels terciaris franciscans de Porreres, el 1684, es practicava aquesta devoció «en l'església i estacions dels carrers» i que tenia lloc el diumenge del Ram. Encara ara, el diumenge del Ram, té lloc, a l'església parroquial, la paralitúrgia d'aquesta devoció, coneguda amb el nom dels Dotze Sermons i que té la conclusió el Divendres Sant amb la representació de les dues darreres estacions.

La representació artística més antiga del Via-Crucis que conservam a Porreres és del segle XVIII: es tracta de dotze pintures a l'oli que trobam a les pilastres de l'església parroquial. Malauradament s'han perdut les dues darreres estacions: només es conserven les dues corresponents creus de fusta que l'acompanyaven i que amb números romans indiquen el número de l'estació.

Del segle XIX trobam dos conjunts: les 14 estacions pintades a l'oli de l'interior de l'oratori de la Santa Creu¹ i les estacions número dotze i tretze de rajoleria procedents del camí de Montision.²

Del segle XX i també de rajoleria, trobam un Via-Crucis al cementiri municipal que podria datar de 1901 (LLOMPART 2016, 159). També totes les capelles conventuals de la vila tengu-

Capelleta de sant Cristòfol que en un principi podria ser que allotjàs una estació del Via-Crucis del camí de la Santa Creu

ren Via-Crucis. El 2 de maig de 1874 fou instal·lat a la capella dels Germans de la Caritat Terciari de Sant Francesc (RUBÍ 1966, 99). Les Germanes Franciscanes Filles de la Misericòrdia l'instal·laren el 26 de juliol de 1918.³ Les Germanes de la Caritat també en situaren un a la seva capella que, tot i no conèixer-ne la data, cal pensar, per la tipologia de capella i de retaule, que era del segle XX.⁴ L'església dels Pares i Germans de la Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri també en té un en relleu adquirit el 1947 que, tot i ser procedent dels tallers d'Olot, és prou elegant (RIERA I ROSSELLÓ 1992, 274), però amb anterioritat a l'actual n'havia tengut un altre d'estampa cromolitogràfica que es troba al passadís de les habitacions del primer pis.

Sembla, però, que en el segle XVIII es bastí un Via-Crucis pels carrers de la

Vila que anava de l'església parroquial fins a la Santa Creu i era d'escultura o de relleu. Malauradament no s'ha conservat.

Joaquín Maria Bover en la seva visita de 1827 ens diu que l'oratori de la Santa Creu està «[...] edificado a la distancia del Viacrucis que levantó la piedad de los devotos de esta Villa [...]» (1827, 308 - 314). Antoni Furió, a la seva visita, entorn de l'any 1840, després de visitar el temple parroquial i l'Hospitalet, i mentre anava en direcció cap a la Santa Creu, manifesta que «[...] A la distancia del Via-Crucis se halla apartado del pueblo un pequeño templo dedicado desde 1722 a una cruz de piedra [...]» (1988, 159). En canvi, l'Arxiduc Lluís Salvador, en el seu pas per Porreres el 1884, després d'haver visitat la Santa Creu i endinsant-se cap a la vila, deixa patent que «[...] Pasamos junto a una capillita renacentista y por una cruz de piedra y nos adentramos en la localidad por el carrer de Palma [...]».

Mn. Joan Julià Sastre, *es capellà Banyeres*, també parla de l'existència d'un Via-Crucis que conduïa de la vila a la Santa Creu i deixa palès que ni els de la seva generació ni ell ja no hi han vist cap estació, però que «[...] en queda una, coneguda per tothom per "sa capelleta", que no ostenta cap signe de la via dolorosa del Calvari, en la que actualment s'hi ha posat una imatge de Sant Cristòfol [...]» (1982, 126). Efectivament, el 1967 per voluntat de l'ecònom Mn. Gabriel Adrover, es va restaurar la capelleta que romania buida i s'hi va entronitzar una imatge de sant Cristòfol, patró dels conductors. Per aquest afer, l'any anterior s'havia sol·licitat autorització al Bisbat.⁵

De l'existència d'aquests Via-Crucis pensam que també en queden altres ves-

tigis. Aquests són les dues fornícules de la façana de l'església parroquial que devien ser la primera i segona estació.⁶ Aquestes guarden molta similitud amb la capelleta de sant Cristòfol. La tercera estació hagués pogut estar a la finestra cega de la façana de la rectoria, on ara hi ha una creu de fusta, puix aquesta obertura no es correspon amb la simetria de les altres finestres.⁷ Una altra estació hagués pogut trobar-se a la façana de l'Escrivania —en aquells moments l'Ajuntament— que, després de la restauració, s'hi va localitzar una altra fornícula quadrada i prou profunda. Les diferents estacions no devien tenir les mateixes mesures, les més monumentals eren les de la façana de l'església parroquial.

No sabem el perquè aquest Via-Crucis no ha arribat als nostres dies, el que sí que conclourem és que el 1840 encara existia i el 1884 ja només quedava una estació buida, més les dues fornícules buides de la façana de l'església parroquial, que serien un lloc encertat per a ubicar-hi unes imatges —treballades en pedra— que representassin els dos sants Joans, copatrons o patrons *menys principals* del municipi i de l'església parroquial.⁸

Referències bibliogràfiques

ÀUSTRIA TOSCANA, Lluís S. (2002). *Les Balears. Descrites per la paraula i la imatge*. Palma: Luis Ripoll Editor.

BOVER DE ROSSELLÓ, Joaquim M. (1827). *Miscelàneas*. Vol. 4. Obra no publicada. Palma: Biblioteca Bartomeu March, p. 308 – 314.

FURIÓ SASTRE, Antoni. (1988). *Panorama de las Islas Baleares*. Palma: Imprenta La Palmesana.

JULIÀ SASTRE, Joan (1982). *Porreres. Coses d'altres temps*. Palma: Imprenta Muntaner.

LLOMPART MORRO, Maria M. (2016). «La rajoleria devocional a Porreres. Els viacrucis». A: *Actes de les V Jornades d'Estudis Locals*, p. 158-170.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1979). *Història de Porreres* Vol. 2. Palma: Gràfiques Miramar.

NICOLAU ROSSELLÓ, Maria Antònia (2008). «Béns patrimonials religiosos: les capelles del viacrucis, estacions o passos del camí de Monti-sion». A: *Actes de les II Jornades d'Estudis Locals*, p. 107-116.

RIERA MASCARÓ, Llorenç; ROSSELLÓ LLITERAS, Joan (1992). *La Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri de Porreres*. Palma: Imprenta Politècnica.

RUBÍ DARDER, Sebastià (1966). *Pasaron haciendo bien*. Salamanca: Ediciones Instituto Pontificio "San Pío X".

SAMPOL I RIPOLL, Pedro (1933). «El Via-Crucis en Mallorca». A: *Revista Lluc*, p. 60-61.

Fons arxivístiques

AFFM Arxiu de les Franciscanes Filles de Misericòrdia.

ADM Arxiu Diocesà de Mallorca.

Fons hemerogràfiques

Heraldo de Cristo

Lluc

Semilla

¹ Segons la *Semilla* núm. 300, de maig de 1979, a la reforma del presbiteri de la Santa Creu de 1911, durant la qual fou esfondrat l'antic cambril, es varen retirar de la decoració de l'altar major per a distribuir-los per tota la nau de la mateixa església.

² Aquestes són datades de 1853, estan situades a les parets laterals de la capella del sant Crucifici de l'església parroquial i foren traslladades a aquesta ubicació el 1980 quan foren refetes les estacions del camí de Monti-sion (LLOMPART 2016, 159). Sobre la façana de la capella de Monti-sion també trobam dues estructures de capelleta de Via-Crucis i que s'hi incorporaren en temps de l'economista Lluís Crespí, reforma en la qual s'alçà l'espaldana sobre tres finestrons.

³ AFFM. Segons testimoni oral de Sor Maria Barceló, el 2018, amb la clausura de les Germanes de la Caritat, s'emportaren aquest Via-Crucis de l'antiga capella de les franciscanes.

⁴ L'actual, de guix i de mala qualitat, no es correspon amb l'original: segons testimoni oral de Sor Maria Gornals, el que era de la capella de Porreres fou traslladat a la capella de la casa fundacional de Felanitx.

⁵ ADM III/145/406.

⁶ Maria Antònia Nicolau (2008, 115) a «Béns patrimonials religiosos: les capelles del viacrucis, estacions o passos del camí de Monti-sion» ja contempla aquesta possibilitat, però amb la hipòtesi que podrien ser els llocs de la primera i darrera estació, i que acollirien una simple creu de fusta com la que hi ha a la finestra de la rectoria.

⁷ Encertadament, també ho proposa Nicolau (2008, 115). Segons testimonis orals, l'actual creu de fusta fou posada per iniciativa de l'escola Miquel Gil un cop fou conclòsa la restauració de la façana de la rectoria el 1990, obres promogudes pel rector Bartomeu Tauler i Valens.

⁸ Un recent estudi sobre els patrons de Porreres, per ara inèdit, demostra que els copatronats fan referència als patrons menys principals i que el papa Urbà VIII, amb un decret post tridentí de 1643, va establir que cada poble i regne només podia tenir un únic patró principal amb festa de colenda, és a dir, de no treballar i obligació d'anar a missa.

**jaume
sastre
soler SL**

materiales de construcción

ceràmiques i gres bigues imitació fusta
ciments saques aïllants canonades
lloguer de minicontenidors (Servei a domicili)

CARRER NOU, S/N
(SORTIDA CTRA. PORRERES-VILAFRANCA)
07260 - PORRERES
TEL. I FAX: 971 647102

LLG FUSTERIA

LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)
Taller: Ctra. Porreres - Montuiri, Parcela 250
Telef. i Fax 971 16 84 66

EL BOOM INDUSTRIAL PORRERENC DELS ANYS 20 (I)

Guillem Joan Barceló Barceló

Quan un pensa en industrialització li ve al cap la imatge de la Revolució Industrial britànica, les grans fàbriques i els canvis que va comportar aquest nou model. No va ser així a Mallorca ni molt menys al nostre poble, però això no significa que no n'hi hagués. Carles Manera ja s'ha encarregat de desmuntar el mite del mannà turístic sorgit del no-res. L'empresariat i la classe treballadora mallorquina sempre havien mostrat una gran flexibilitat i adaptabilitat als canvis. S'ha de dir que el producte mallorquí fou competitiu gràcies als baixos salaris, raó per la qual la mecanització va tardar a implementar-se. En aquest aspecte, el sector turístic no va representar —ni representa— una gran innovació.

Respecte a Porreres, s'ha de dir que el procés fabril va ser encara més lent, sobretot si ens comparem amb els veïnats de Lluçmajor, que havien començat el procés ja al segle XIX. En el nostre cas, almenys pel que fa a la matrícula de contribució industrial, podem assenyalar els anys 1923 i 1924 com els anys del *boom*, que coincideixen amb l'inici de la dictadura de Primo de Rivera. Es pot objectar que tot i ser obligatori des de 1884 declarar la maquinària, moltes vegades els patrons no ho feien per a estalviar-se impostos. No obstant això, les dades coincideixen amb la maduresa del procés d'electrificació, amb la instal·lació de la línia d'alta tensió des de Palma cap a la Part Forana, completada el 1927.

D'una banda, entre 1901 i 1915 es va estendre l'electrificació per tots els municipis de l'illa. A Porreres la primera fàbrica d'electricitat data de 1913 i estava situada al carrer del Pou Florit, número 36. Estava a nom de Joan Ordinas Cruellas i estava destinada a l'enllumenat públic. Just al mateix carrer hi havia dos tallers de fusteria, el d'Antoni Riera Xamena, al núm. 76 —que també tenia un forn fariner al núm. 74— i el de Bartomeu Mas Llaneras, al núm. 34.

Entre 1923 i 1927 el nombre de tallers i indústries creixerà en gran manera, així com el nombre de maquinària d'aquestes. Els tallers de fusteria incorporaran tant serres circulars com maquinària de brotxatge, com per exemple les de Bartomeu Matas Mas i Sebastià Mora Garcies, al carrer Sala número 3 i 24, respectivament; o la de Josep Mas Picornell al carrer de sa Galla número 41, que tenia dues serres circulars: de 0,15 m i 65 cm. Cal destacar també *La Eléctrica Popular Porrerense*, activa entre 1923 i principis dels

anys 30, propietat d'un taller de fusteria amb una màquina sense fi de fins a un 1m, al carrer del Sol.

El sector del metall no va quedar enrere, aquí podem destacar els tallers d'Andreu Nicolau Melià, de *can frari*, situat al carrer de l'Escola, 9 i el de Bartomeu Melià Picornell de *can boterí*, al carrer Pou Florit, 11. Ambdós comptaren des de 1923 amb dues màquines de motor de 2 HP. L'any 1927 trobam un taller de construcció de maquinària, situat al carrer de sa Galla número 35, propietat d'Agustí Mora Nicolau *batxà*.

El sector del calçat va rebre també un impuls, en aquest cas de fora del poble. L'industrial llucmajorer Miquel Puig Puigserver i l'empresa *Hijos de Juan Salas*, de Palma, posaren en marxa dues sabateries entre 1923 i 1924. En el cas de Salas, declarava quatre màquines mogudes mecànicament i també un aparell per a produir electricitat. No obstant això, l'impuls definitiu va arribar amb un altre llucmajorer, Sebastià Mulet Contestí, propietari de Can Reus, que fabricava sabates de dona. Aquest empresari havia estat pioner a Lluçmajor en la introducció de maquinària i va adquirir les dues anteriors. El que després es coneixeria popularment com "Sa Sabateria" estava situada al carrer Passarats, on s'havia instal·lat primer la sabateria de *Hijos de Juan Salas*. Aquesta nova fàbrica donava feina a entre 50 i 100 treballadors, d'acord amb la matrícula industrial.

Cal destacar també la fàbrica de teules d'en Fèlix Garcias Amengual, al carrer de l'Orgue número 36 que, si bé treballava de forma artesanal, era el negoci de construcció més antic en aquells moments. Al pròxim article tractaré sobre aquest sector i l'alimentari.

Bibliografia

Arxiu Municipal de Porreres (AMPo), lligalls 1014, 1015, 1016.

PUJALTE VILANOVA, Ferran i VIVES AMER, Francesca (2006). "El procés d'Electrificació de les Illes Balears, 1901-2000". Dins: PUJALTE, Ferran (coord.) *Un Segle de Llum a Inca*, Inca: ed. Documenta Balear.

PUJALTE VILANOVA, Ferran (2006). "L'electricitat i el procés d'industrialització a Mallorca". Dins: PUJALTE, Ferran (coord.) *Un Segle de Llum a Inca*, Inca: ed. Documenta Balear.

ELS MALNOMS DE PORRERES (XII)

Joan Barceló Barceló, Joan Melià Garí i Joana Mora Cerdà

Malnoms formats sobre noms de vegetals i fruites

Bajoca, XVIII, XX (a més d'indicar la beina d'algunes lleguminoses, també és usat com a sinònim de *babau*, *beneit*); **Bleda**, XVIII, XX (és el nom de la planta, però també s'empra amb el significat de persona poc espavilada); **Buscall** (*Buscay*, XIX; un *buscall* és un tros de branquilló o de branca); **Burcany**, XVI ('tija o branqueta prima'); **Canolls** (*Canolls*, XVIII; *Canollos*, XVIII; *Cañolls*, XVIII; un *canoll* és el cul d'un aglà, la part que està coberta pel didal, però també hi ha *canyola*, que és una planta gramínia); **Carabassot**, XVI (augmentatiu masculinitzat de *carabassa*; 'cap'; bony fet al cap; i persona curta d'enteniment); **Castañer**, XIX; **Espiga** (*Espigue*, XVII; també podria ser *Espiguer*); **Estellicó** (*Estellecò*, XX; estella petita); **Estepa**, XVII-XVIII (també podria referir-se a algú que és de s'Estepa, el lloc); **Figa Seca**, XIX-XX; **Figuera**, XVIII, XX; **Figuerona**, XVIII (diminutiu de *Figuera*); **Flor**, XVII; **Frigola**, XX; **Garballó** (*Garbayó*, XVI); **Garrigó**, XVII; **Garrova**, XX; **Garrover**, XVII-XVIII, XX; **Garrovera**, XVIII; **Juliverd** (*Julaverd*, XVIII); **Llavoreta**, XX; **Lledó** (*Lladó*, XVIII; pot ser el fruit del lledoner, però també pot indicar que els avantpassats dels qui duen aquest malnom procedeixen de la localitat de Lledó); **Maçano** (*Masano*, *Maseno*, XVIII; aquest malnom pot ser el resultat de la masculinització de *maçana*, 'poma', que també ha donat *Maçanet*, més habitualment escrit, com a llinatge, *Massanet*); **Margalidera**, XIX (probablement es refereix a la planta; per a indicar 'natural de Santa Margalida' se sol emprar el gentilici *Margalidana*); **Mates**, XVII-XVIII, XX (escrit també *Matas*); **Matetes**, XX (diminutiu de *Mates*); **Meló**, XX (*Maló*, XVIII); **Mongeta**, XVII (a més de referir-se al vegetal també podria ser el diminutiu de *monja*; en altres articles ja hem vist que hi havia el malnom i llinatge *Monjo*); **Móra**, XVII, XX (generalment escrit sense accent; hem decidit mantenir-l'hi per a evitar la pronúncia amb *o* oberta); **Murtó**, XIX-XX; **Noguera**, XX; **Ortigues**, XX (podria referir-se al nom de la planta, però també podria ser una deformació del malnom i cognom *Artigues*; una *artiga* és un tros de terra que han preparat, llevant arbres i arbustos, per a conrear-la); **Pansa**, XVI-XVIII, XX-XXI; **Paratjal**, XVIII (és una casta de figa); **Parrí**, XVIII, XX (escrit també *Perry*) i **Parrina**, XX (és el diminutiu de *parra* i la forma femenina corresponent); **Pastanaga** (*Pastanague*, XIX); **Pelutxo**, XVIII (un *pelutxo* és un bolet de l'espècie *Hydnacia erinaceum*, també conegut com a *barba de cabra* o *bolet carner*); **Perpeto**, XIX-XX (és el nom que en alguns llocs de Mallorca es donava a la *perpetuïna*, planta de l'espècie *Gomphrena globosa*; també podria ser, fins i tot amb més seguretat, una deformació de l'adjectiu castellà *perpetuo*, en català *perpetu*, o una masculinització de la forma femenina en català, *perpètua*, en paral·lel al que passa a altres malnoms, com ja

hem vist en diversos articles; amb la forma *perpetuo* el trobam com a malnom als llibres de difunts de Porreres en els segles XVIII i XIX, i és en el XIX que trobam per primera vegada amb la forma *Perpeto*); **Pinyoc** (*Piñoch*, XIX; és la pinya del pi negre i també un manyoc, conjunt compacte de coses); **Picornell** i **Picornella**, XX (són el nom del bolet i la respectiva forma femenina); **Pometa**, XX (diminutiu de *poma*); **Porret**, XVII, XX ('tumor que apareix a les cames de certs animals de peu redó i a l'aviram', també pot ser el diminutiu de *porro*; i «deixar en porret» pot voler dir deixar sense roba o sense paraula; com en molts altres casos també existeix com a cognom; **Pruna**, XX; **Rabassa**, XVII-XVIII, XX (part inferior de la soca d'un arbre que creix sota terra; també, segons el DCVB s'usava per a designar qualcú curt d'enteniment); **Rabassó**, XVII (diminutiu de *rabassa*); **Ramell**, XX; **Revell**, XVIII, XX (entre altres significats té el d'arbrust que ha crescut poc i té la rama molt atapeïda i embullada, segons el DCVB també s'aplicava a una persona de geni curt); **Romeguera**, XVI-XVII (romeguer; segons el DCVB també s'aplica a una persona que destorba); **Rostoll** (*Rostoy*, XVI; és la part de les tiges dels cereals que romanen a la terra després de la sega); **Secal·lona**, XIX (pot referir-se a un fruit assecat i arrugat o fer referència a una persona molt magra); **Serveira** (és l'arbre que fa serves, però és més probable, i les escriptures antigues així ens ho fan pensar, que sigui una variant formal de *Cervera*, malnom que tractarem en parlar dels que procedeixen de topònims); **Vinet**, XVII (podria ser el diminutiu de *vi*, però és més probable que correspongui a l'escriptura moderna *vinyet*, que és una extensió gran de vinyes i, a la vegada, una classe de caragol); **Vinyes**, XX-XXI.

Malnoms formats sobre noms d'aliments

Bescuit, XX; **Cotna** (*Conna*, XVII-XVIII, XX; *Connas*, XVII; també l'hem sentit pronunciat com si fos *cornà*); **Formatge**, XX (*Formatje*, XIX); **Frit**, XVII; **Gelat**, XX; **Mel**, XVI-XVII; **Pa**, XX; **Pana**, XX. (deu ser el resultat de feminitzar *Pa*); **Pancuit**, XX; **Pastís**, XX; **Vinagre**, XX.

Malnoms formats sobre noms de productes diversos

Cerol, XX (derivat de *cera*, és una matèria viscosa emprada pels sabaters per a untar el fil de cosir; a partir d'aquí ha donat altres significats com brutor greixosa, por excessiva i embriaguesa; de vegades l'hem trobat escrit *sarol*); **Cerola**, XX (feminització de *Cerol*); **Ciri**, XX; **Cotó**, XVIII, XX; **Fil**, XX; **Filall** i **Filalla**, XX (podria provenir del mot *enfilall*, 'conjunt de coses que vénen una darrere l'altra lligades o no per un fil', i haver-se interpretat com a «en Filall»); **Filet**, XVIII; **Llana**, XX; **Mestrança**, XVII (a més de ser el resultat de l'adulteració d'un producte, també vol dir 'mestria' i 'conjunt de treballadors d'un determinat ofici', entre d'altres significats).

DUES LÀPIDES AMB RESSÒ DEL FRANQUISME

Maria Barceló Crespí, Joana Mora Cerdà i Caterina Oliver Riera

Del conjunt lapidari de Porreres cal remarcar dues peces amb inscripció que concorda amb la ideologia que va imperar a l'estat espanyol a partir de l'any 1939.

La més antiga és una làpida de pedra de Santanyí, de 41 cm d'amplària i 55 cm d'alçada, que es localitza a la part posterior del pedestal que suporta una escultura del Cor de Jesús, aixecada al pati del convent de Sant Felip Neri, en la qual es pot llegir:

ENTRONIZADO
EL AÑO DE LA
VICTORIA
29 JUNIO DE
1939
(inscripció revers
Cor de Jesús)

L'altra làpida, també de pedra de Santanyí, de 67 cm d'amplària i 85 cm de llargària, igualment fa referència a la darrera guerra civil, en l'actualitat es troba al petit jardí que hi

ha davant el cementeri municipal. Abans s'ubicava al Lloc Sagrat.

Es tracta d'un monument dedicat als *Caídos* durant el dit conflicte bèl·lic. Contenia el nom i llinatge dels que hi moriren, però només del bàndol guanyador i l'escut de la Falange. És obra de l'escultor porrerenc Francesc Sitjar Cerdà, *Pistola* (1923-1994).

Fa uns anys es va traslladar a l'actual ubicació i ara la inscripció diu:

A TOTS ELS QUE MORIREN A LA GUERRA
1936-1939

D'aquesta manera el text es va mutilar suprimint els noms dels morts del bàndol franquista. L'any 2000 a la revista *Llum d'Oli* es varen publicar diversos articles respecte a aquest tema.

«[...]La Història és com va ser i no com hauríem volgut que fos. Un document històric [...] no es pot mutilar simplement perquè no ens agrada [...]. El que sí que sembla correcte és afegir, a la vora, una altra inscripció, amb totes les explicacions que convinguin i amb el nom dels morts que defensaren la causa republicana. Tan porrerencs eren els uns com els altres».¹

«[...]El monument s'ha de mantenir sense modificacions. Ara bé, si definitivament es trasllada, s'hauria d'elaborar una làpida, que es podria situar als voltants del monument, en memòria de tots els porrerencs que patiren les conseqüències de la confrontació, tant en el camp de batalla com a la Vila».²

Un i altre monument evidencien l'estreta relació que va existir entre l'Església i l'Estat durant el franquisme.

¹ BARCELÓ CRESPI, Maria (2000): "Sobre el monument als morts durant la guerra civil (1936-39)". Dins: *Llum d'Oli*, 76, Porreres. Pàg. 25.

² GARÍ SALLERAS, Bartomeu (2000): "Monumento a los Caídos". Dins: *Llum d'Oli*, 75, Porreres. Pàg. 23.

EL PECAT MÉS SINGULAR

Joan Mesquida Sampol

Al llarg de set escrits publicats en aquestes pàgines hem tractat els set pecats capitals, una llista de conductes que no sempre són especialment greus, però sí molt comunes. Avui, en canvi, parlarem d'un pecat que no és gens comú, però sí molt important. En aquest cas, però, el terme pecat no té un significat normatiu, no ens referim a una conducta que no hem de fer, sinó que parlem d'un esdeveniment que, a més, és primordial. Ho explic tot seguit.

El pecat original —que és com en diuen els cristians— és l'acte de desobediència d'Adam i Eva que provocà la seva expulsió de l'Edèn, la qual cosa significà la separació de l'ésser humà del seu creador i l'inici d'un llarg trajecte que, en algun moment, acabarà amb una nova reconciliació de la humanitat. Parlem d'esdeveniment primordial perquè, com és fàcil imaginar, res del que es conta a l'inici del Gènesi és històric. La intenció de l'autor bíblic no era la d'explicar l'origen de la humanitat com ho faria avui un paleoantropòleg, sinó aclarir un assumpte molt més complex i delicat: per què, podent fer el bé, les persones feim el mal.

Si el judaisme hi veu aquí el primer pecat, el cristianisme en va fer una lectura que va més enllà, entenent que els efectes d'aquest pecat s'han estès a tota l'espècie humana. Totes les persones neixen amb la taca d'aquesta falta, que només es pot esborrar a través del baptisme. Amb aquest sagrament el batejat queda net i pot rebre l'Esperit Sant, que li assenyala el camí cap a cel. Però ben aviat els cristians se n'adonaren que alguna cosa fallava: tot i ser batejats, els creients encara pecaven, arriscant-se a perdre tota possibilitat de salvar-se. Per què actuaven així? L'explicació no podia ser altra que entendre que el baptisme no eliminava tots els efectes del pecat original, sinó que romanien en les persones una tendència cap al mal.

El pecat original no és, per tant, un concepte moral sinó antropològic. El que explica no és com hem d'actuar, sinó com som els éssers humans. I el que ens diu és que som éssers que tendim a fer el mal. Afortunadament, tendir no vol dir predestinar i les persones sempre, o gairebé sempre, podem triar fer les coses bé. Tot això que hem dit, que a alguns els pot semblar intranscendent, són alguns dels pilars de la civilització occidental.

En primer lloc perquè aquesta idea deixa clar que bona part

del mal del món, des dels genocidis a la violència exercida contra dones i infants, s'origina a partir de decisions lliures de persones. Cap força divina intervé obligant algú a fer mal a un altre. Malgrat ser fills culturals de la tradició grecollatina, hem abandonat la seva idea d'uns deus que juguen amb els herois de Troia i els fan lluitar contra aquell o aquell altre. Per a nosaltres, aquest determinisme és inconcebible i tota acció violenta sempre té al darrere una decisió d'algú, un responsable. I aquí sorgeix un altre concepte fonamental que no tenien els grecs del temps d'Homèr o de Sòfocles: la culpa.

Si no hi ha culpa, no hi ha pecat i tampoc no hi ha delictes. Quan algú actua obligat per un altre o enganyat sense saber què fa, no se'l pot culpar. Aquell que fa el mal perquè no té la capacitat de decidir de fer les coses bé, no és culpable. Si els humans estiguéssim predestinats a fer el mal, no tendria cap sentit retreure'ns el fet de seguir la nostra naturalesa, malgrat que segurament ja ens hauríem extingit com a espècie.

La culpa és bona de determinar quan és individualitzable. En canvi, les coses es compliquen quan parlem de mal col·lectiu. Però és precisament la tendència al mal dels humans aquella que explica per què les nostres societats generen estructures de sofriment i d'injustícia. El problema és que aquí no és suficient la bona intenció de cada un, sinó que es fa necessari combatre aquestes estructures amb unes altres que es conformen a partir de vincles de cooperació i solidaritat. I, a la pràctica, aquests vincles són més sòlids quan ens uneixen amb gent amb la qual mantenim algun contacte. La distància entre persones afebleix aquests vincles i és per això que és tan difícil lluitar contra la injustícia en les grans aglomeracions urbanes, que promouen l'anonimat i l'individualisme aïllant.

És en els suburbis, en els barris degradats, en els edificis mig derruïts que es lloguen als nouvinguts irregulars, on més podem percebre la presència d'aquest pecat primordial. Sense voler-ho veure, ens tancam dins ca nostra i donam l'esquena a la misèria humana que ens envolta, endinsant-nos així en el mateix desert erm i hostil en què es trobaren Adam i Eva fora de l'Edèn. És una trista paradoxa que el pecat més antic de la humanitat segueixi essent avui el més real i constant.

LA MORT DE PLAÇA

Sebastià Lliteres Lliteres

El segle XXI ha vengut ple de transformacions provocades per la globalització i el canvi de valors de la nostra societat, que després de la caiguda del paradigma socialista a principis dels noranta, s'ha entregat al consumisme devastador del neoliberalisme.

Això també ha ajudat a canviar la fesomia d'un indret tan emblemàtic com és la nostra avinguda i la nostra plaça. Qui hagi conegut aquest lloc als anys noranta o principis dels dos mil (o abans) haurà notat, si té un poc de pipella, la transformació de la tipologia de negocis que ocupen els baixos de les cases i finques.

Sense desmerèixer, en absolut, cap dels negocis actualment ubicats a l'avinguda i a plaça, pensem un moment en el que teníem abans i el que tenim ara. Més enllà dels bars i restaurants, que més o manco es mantenen, hem passat a tenir immobiliàries en lloc de botigues de roba de tota la vida; empreses de telefonia mòbil en lloc de forns; companyies d'assegurances en lloc de rellotgeries... també han desaparegut negocis de fotografia o estancs, que és cert que

els tenim en altres parts del poble, però que ja no són a plaça. Aquella tipologia de negoci «de sempre», ha mort al cor del nostre poble, i també està morint al carrer de l'Almoina.

L'actual mapa comercial de plaça és una imatge dels nous temps, una metàfora de la nostra societat actual: compra-venda d'immobles, assegurances, obres i telefonia mòbil. És clar que no tot és negatiu i que s'ha de valorar que alguns d'aquests nous negocis són de joves porrerencs amb empena que tenen tot el dret de guanyar-se la vida. Però allò d'anar a comprar el pa i el diari a plaça quan anam a fer el cafè, ja és només una estampa del passat. Ara bé, podem anar a fer un cafè i a comprar una casa, assegurar algun patrimoni que tinguem o contractar internet per al mòbil. Si ens són suficients els doblers, clar...

No deixem que morin més comerços emblemàtics: això del comerç local no ha de ser una dèria dels romàntics. La gent té molt de poder per a canviar les coses: els petits gestos transformen el món!

+
juaneda
miramar

Anàlisi Clíniques

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:00 a 10 hores

Carrer Sa Galla 19 B
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas (no muface), Asisa, Agrupació Mutua, Axa, Mapfre (no muface), Sanitas, DKV, Groupama, L'Aliança, Caser, Fiatc...

PAPERERIA NOVA PEMI

Papereria, llibreria, joguines,
regal i molt més!

C/ Almoina, 31 - Porreres
Correu:
pemipapereria@gmail.com
Telèfon: 651 803 534
@papeleriapemi

mleiva@viajespegaso.com
C/ 31 de desembre, 13 - 07003 Palma de Mallorca
Tel. 971 76 34 92 - www.viajespegaso.com

NOVA ADREÇA

PUJAR A PEU A MONTI-SION DE MANERA SEGURA, EL NOU REPTE

Maribel Rosselló Nicolau

En l'imaginar d'infantesa de molts porrerencs i porrerencques ocupa un lloc especial l'excursió a Monti-sion. Un lloc que llavors vàiem com una fita, el lloc més alt on podíem anar tots sols. El lloc de berenades o d'excursions més o menys improvisades que ens permetia la familiaritat de l'indret i la possibilitat de l'autogestió. Enfilat cap amunt per la carretera mítica que pares i padrins ens havien relatat amb tot detall del dia que la feren era una experiència viscuda i gaudida per molts nins i nines. Després d'una bona caminada des del pou Nou cap amunt, i passada la primera creu, grimpàvem per dreceres i corriols fins a ser a la clastra i a la capella, a no ser que prenguéssim cap al Coll des Vent que quedava més apartat i feia més d'aventurers.

Però la circumval·lació al poble va convertir una bona part del camí amb una via rodada amb molt de trànsit i va tallar d'arrel l'accés fàcil i segur a aquell entorn tan simbòlic. S'imposà l'ús del cotxe, al manco fins a la creu, fet que volia dir haver d'anar acompanyats pels grans. Amb això la fita de Monti-sion va anar esborrant-se de les activitats quotidianes dels infants.

Des de llavors ençà, hi ha una alternativa per la carretera del puig d'en Femella i després pel camí de Sa Mesquida, però és més llarg, manco avinent i amb un tros molt insegur. El trànsit rodat és cada vegada més intens i fa perillós el trosset de carretera estret i sense voreres de la sortida de

Porreres, entre la que era la caseta de la via del tren i la rotonda del pou Nou. Travessar la rotonda sense pas per a vianants i transitar per la carretera de Lluçmajor sense vorals fins arribar a la del Puig, esdevé una dificultat afegida. Ni els petits ni els padrins ho tenen a mà i el vincle del poble amb Monti-sion ha perdut la dimensió caminada i pausada. Poder anar tothom qui vulgui a peu de la manera senzilla i autònoma s'ha diluït com un ritual quotidià i d'esbarjo.

Per això, en un moment com l'actual en el qual celebrem l'efemèride del 70è aniversari d'una comunitat que va ser capaç de construir la carretera col·lectivament, per què no ens plantegem també nous reptes d'acord amb el context actual? Per què no aprofitam la força per a reclamar —o fer col·lectivament, si s'escau— un camí segur? Un camí que permeti no només recuperar el fet d'anar-hi caminant, sinó que també refaci el vincle simbòlic entre el poble i el santuari. Que la fita de pujar a Monti-sion pugui ser gaudida per petits i grans!

Epíleg

Del Coll des Vent ja no en queda res, una gran mossegada a la muntanya ha minvat tota una vessant. Des de l'escala de Monti-sion es veu Cabrera, però el buit de davant impressiona. Potser algun dia també hem de treballar com a comunitat per a regenerar aquest entorn tan valorat.

floristeria i jardineria

CanMurtó

COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

CA FRUITERIA

NA MARIA

- Frutes
- Verdures
- Fruits secs
- Productes ecològics

Tel.: 971 16 6771

C/ Agustí Font, 54 - Porreres

SABEU QUE...

Consell de redacció i qualque ajudant

...la pedra d'homenatge als qui varen fer la carretera de Monti-sion ja no es llegeix?

...hem hagut d'esperar 70 anys per canviar el recorregut del dia de la commemoració de la construcció de la carretera de Monti-sion?

...a Porreres som poc fans de sant Antoni? Foguerons per Sant Sebastià i beneïdes per Santa Agnès...

...per comprar un fil, un botó o una cremallera haurem d'anar a fora poble? Per fer un cafè, prendre un refresc o una canya, cap problema.

...el qui vulgui organitzar un *tardeo* ha de pagar *previamente* 150 € a l'Ajuntament? No és pagat fer renou...

...a l'Ajuntament hi manca personal? O n'hi sobra, segons com es miri.

...les aceres són per a vianants? A molts d'indrets, idò, pareix que no.

...el centre de dia tot i tenir les claus encara està tancat?

...la prolongació de la ronda de na Bosca (que és tant necessària) haurà d'esperar? I tantes i tantes coses que hauran d'esperar!

...els serveis públics d'algunes instal·lacions esportives i d'esbarjo estan fets un desastre? A la falta de neteja i manteniment s'hi afegeix l'incivisme de molta gent.

...quan cauen quatre gotes el carrer de l'Almoïna es converteix en un riuet? Xof-xof.

...l'equip de govern PI-PP va acordar pujar alguns impostos? I els sous també.

...al mateix centre del poble hi ha cases deshabitades i locals buits que donen mala imatge? Un toc d'atenció a qui pertoqui.

...la UE Porreres du camí d'assolir l'ascens de categoria? Un lloc que per història es mereix.

...hi ha partits en què al primer equip de la UE Porreres no hi juga cap porrerenc?

...VOX es va xapar pel mig? Espanya encara no.

...els de VOX els agrada tant això de la segregació que fins i tot s'han volgut segregar entre ells mateixos?

...la nostra presidenta viatja sovint a Madrid? Quina tranquil·litat, deu dir...

...esperam que la reforma circulatòria (tan necessària) tenguí continuïtat i posi fi d'una vegada al caos circulatori que patim? Però alerta, que una flor no fa estiu...

...un entrenador de futbol va ser expulsat per parlar en mallorquí a l'àrbitre? Una vergonya!

...les Rondalles ben aviat seran patrimoni cultural immaterial de Mallorca? Això era i no... i qui no ho cregui que ho vagi a... i al cel mos... Amén.

...en els darrers deu anys a les Balears s'han construït més de 7.000 piscines? I envoltats d'aigua...

...el polígon encara no s'ha inaugurat perquè encara no hi arriba l'electricitat?

...tot el poble està ple d'arbres sense podar? El dia dels Reis, mitja plaça no podia veure què hi passava al balcó de la Sala.

...per plaça hi ha una pastera buida que ha provocat ferits? I encara on l'han tapada!

...ha obert una nova farmàcia a Porreres? Ara hi haurà competència, esperem que pel bé dels porrerencs!

...el Consell va desmuntar el molí aiguader dels Pagos i encara no l'han restaurat?

...el calendari de 2024 de l'ajuntament sobre els 100 anys d'història del futbol a Porreres no treu cap foto dels diversos equips femenins que ha tengut el club?

...per un famós portal web immobiliari es diu que «el centre de Porreres es peatonal, donde encontramos la Plaza de la Vila o el Ayuntamiento, además de algunos bares...»? Justament hi deuen haver anat en cap de setmana, perquè peatonal el que es diu "peatonal", no ho és.

...diuen que hi ha estires i arronses entre les associacions de famílies de les dues escoles per mor de les barres de les festes de Sant Roc?

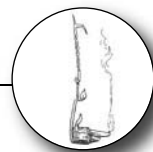
...els nins petits mai havien estat objecte de tanta exposició pública per temes polítics a les xarxes socials?

...a finals de febrer a la fi va ploure? Aigua, aigua!

...a l'Ajuntament quatre i quatre són vuit, no haguéssis amollat s'ase i no t'hagués fuit? La cadira màgica...

...qui té la coa de palla aviat s'encén? Foooooc, foooooc...

MIRADA INDISCRETA

Redacció

EL POU DE LA DAMA, VÍCTIMA D'UN CAMIÓ

Dimarts, 13 de febrer, es va produir un atemptat contra el patrimoni? Encara que fos de forma involuntària, un camió va ferir el pou de la Dama i va provocar la desfeta de la meitat de peces que conformen el coll d'un dels pous públics més icònics i més abandonats del nostre poble. De seguida, un veïnat de la zona va informar a la redacció del *Llum d'Oli* i, des d'aquestes pàgines, volem agrair-li la seva preocupació pel patrimoni i les fotos que ens va fer arribar perquè puguem denunciar aquest fet.

Pel que hem pogut saber, el conductor se'n va endur un bon disgust, ja que l'acció va ser totalment involuntària. Tot i això, s'ha de tenir present que és molt important protegir el nostre patrimoni de qualsevol acció semblant. Per tant, si hi ha obres properes a elements catalogats i protegits, seria important remarcar aquesta protecció perquè no torni a succeir mai més.

Esperem que arreglin el pou ben aviat i que, de passada, puguin llevar el *graffitti* que fa anys que hi està pintat, com hem denunciat diverses vegades.

EL CARRER DE L'ALMOINA: LLUMS I OMBRES DEL «DIMARTS»

Ja fa temps que veïnats i comerciants del carrer de l'Almoina denuncien que el mercat dels dimarts, en aquell carrer, s'ha convertit en un mercadot de productes en mal estat, que es venen de qualsevol manera i que no donen gaire bona imatge ni del mercat ni del poble.

En aquesta fotografia es veuen unes perxes que algun mercader hi degué deixar fa unes setmanes. I és que és habitual que hi deixin fens i objectes en mal estat. On arribarem?

EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

T'agradaria veure publicada la teva opinió al *Llum d'Oli*? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com, o en persona quan ens topis pel carrer!

Si t'interessa, pots consultar els números anterior en format digital a l'apartat «Llum d'Oli» de la nostra web www.agrupacioculturalporreres.cat.

Volem ser la veu del poble! El Llum d'Oli és cosa de tothom!

Fotografia del dia de la construcció de la carretera de Montis-sion, el 14 de gener de 1954.
Fotografia cedida per Sebastià Lliteres Lliteres.